

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ

ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΠΑΛΙΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΜΑΚΡΙΝΙΤΣΑΣ ΠΗΛΙΟΥ ΣΕ

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΝΤΕΣ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ: Κ. ΚΑΡΑΔΗΜΑΣ, Μ. ΚΑΤΣΑΡΟΣ

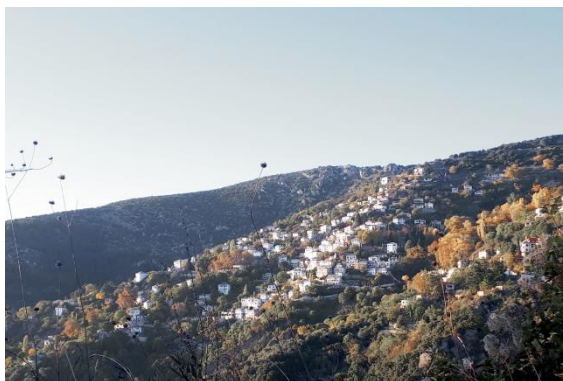
ΤΟΜΕΑΣ IV / ΣΥΝΘΕΣΕΙΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗΣ ΑΙΧΜΗΣ

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ: ΑΦΡΟΔΙΤΗ-ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΠΑΤΑΒΑΛΗ (ar16022)

ΙΟΥΝΙΟΣ 2022

Περιεχόμενα

Σύνοψη.....	2
1. Εισαγωγή.....	3
1.1 Γενικά.....	3
1.2 Η δημογραφική κατάσταση.....	4
1.3 Το κλίμα.....	6
1.4 Το έδαφος.....	6
1.5 Η χρονική καταγραφή των ιστορικών γεγονότων της περιοχής.....	7
1.6 Η οικονομία.....	10
2. Ο τρόπος δόμησης και η μορφή του οικισμού.....	12
2.1 Τα δομικά υλικά.....	12
2.2 Η οργάνωση του δομημένου χώρου.....	15
2.3 Η κτιριολογική οργάνωση των κατοικιών.....	18
2.4 Η κυκλοφορία.....	23
2.5 Η κατασκευή των καλντεριμιών.....	23
2.6 Οι ελεύθεροι χώροι.....	24
2.7 Οι κρήνες.....	25
3. Το πολιτιστικό επίπεδο.....	27
3.1 Οι εκκλησίες.....	27
3.2 Τα μουσεία.....	31
3.3 Οι «Μάηδες».....	32
3.4 Η εκπαίδευση.....	34
4. Η πρόταση.....	35
4.1 Η δημιουργία της «πολιτιστικής διαδρομής».....	35
4.2 Η αποτύπωση του κτιρίου.....	36
4.3 Η παθολογία του κτιρίου.....	40
4.4 Η διαμόρφωση του Πολιτιστικού Κέντρου.....	42
5. Τα προπλάσματα της πρότασης.....	52
6. Βιβλιογραφία.....	62
7. Διαδικτυακές πηγές.....	63
8. Πηγές εικόνων.....	63

Εικόνα 1. Άποψη της Μακρινίτσας από τον κεντρικό δρόμο που οδηγεί στο γειτονικό χωριό της Πορταριάς.

Σύνοψη

Η Μακρινίτσα αποτελεί έναν από τους διατηρητέους ορεινούς οικισμούς της κεντρικής Ελλάδας, και συγκεκριμένα τον μεγαλύτερο από τα είκοσι τέσσερα στο σύνολο χωριά του βουνού Πηλίου, το οποίο εκτείνεται κατά μήκος της χερσονήσου της Μαγνησίας. Ο οικισμός, με μέσο υψόμετρο περίπου τα 600 μέτρα, βρίσκεται στην δυτική ορεινή πλευρά του βουνού, κοντά στην πόλη του Βόλου, σε απόσταση περίπου 11 χιλιομέτρων, και διατηρεί πλήρως ανέπαφο τον παραδοσιακό του χαρακτήρα. Ο τρόπος δόμησης του οικισμού, με την χρήση των τοπικών υλικών, αποτελεί το χαρακτηριστικότερο παράδειγμα της πηλιορείτικης αρχιτεκτονικής.

Η εργασία αυτή παρουσιάζει μία πρόταση αποκατάστασης του παλιού Δημοτικού Σχολείου της Μακρινίτσας και την διαμόρφωσή του σε Πολιτιστικό Κέντρο, με σκοπό την ανάδειξη του οικισμού και την διεύρυνση των τοπικών λειτουργιών. Προτείνεται η δημιουργία μίας «πολιτιστικής διαδρομής» που θα συνδέει τα τέσσερα δημόσια πολιτιστικά κτίρια του χωριού και που θα αποτελεί τον κεντρικό άξονα της πορείας των επισκεπτών. Ειδικότερα, η συγκεκριμένη διαδρομή θα συνδέει τον κύριο πεζόδρομο και τα βασικά μονοπάτια και καλντερίμια του χωριού, τα οποία οδηγούν στα τοπικά Μουσεία και στο κτίριο του παλιού Δημοτικού Σχολείου του χωριού.

Στο *εισαγωγικό κεφάλαιο* της εργασίας αναλύονται τα γενικά χαρακτηριστικά του οικισμού, καθώς και η ιστορική και κοινωνική εξέλιξη του στο πέρασμα των χρόνων.

Στο *δεύτερο κεφάλαιο*, παρουσιάζεται η προσπάθεια αναγνώρισης και ανάλυσης της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής του οικισμού της Μακρινίτσας, με σκοπό την εξαγωγή συμπερασμάτων και την δημιουργία των βασικών συνθετικών εργαλείων.

Στο *τρίτο κεφάλαιο* της εργασίας παρουσιάζεται η πολιτιστική σημασία των τοπικών εθίμων, και συγκεκριμένα του εθίμου των «Μάηδων», τα οποία θα αποτελούν την βάση για την δημιουργία του Πολιτιστικού Κέντρου του χωριού.

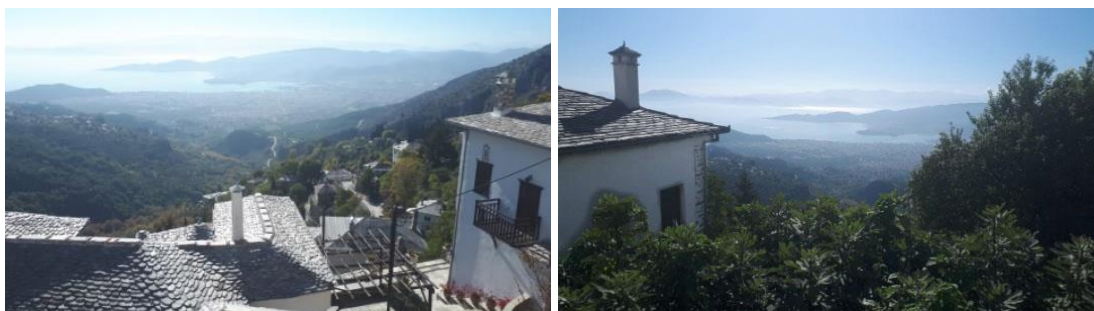
Στο *τέταρτο κεφάλαιο* παρουσιάζονται αρχικά τα σχέδια αποτύπωσης και η κατασκευαστική ανάλυση του Δημοτικού Σχολείου του χωριού, καθώς και η μελέτη της παθολογίας του κτιρίου, τα οποία θα αποτελέσουν την βάση για την συνθετική πρόταση. Στην συνέχεια, παρουσιάζεται μία σειρά τοπογραφικών και κατασκευαστικών σχεδίων που αναλύουν την συνθετική επιλογή της αναδιάρθρωσης των εσωτερικών χώρων του κτιρίου του Δημοτικού Σχολείου, αλλά και την διαμόρφωση των γειτονικών οικοπέδων, όπου προτείνονται οι νέες λειτουργίες του Πολιτιστικού Κέντρου.

Στο *τελευταίο κεφάλαιο*, παρουσιάζεται μία σειρά εικόνων των προπλάσμάτων της υφιστάμενη κατάστασης του οικοπέδου σε σύγκριση με την προτεινόμενη, με σκοπό την ανάλυση της συνθετικής και κατασκευαστικής μορφής της πρότασης δημιουργίας του Πολιτιστικού Κέντρου.

Λέξεις Κλειδιά

Μακρινίτσα, παραδοσιακός διατηρητέος οικισμός, πηλιορείτικη αρχιτεκτονική, έθιμο των «Μάηδων», «πολιτιστική διαδρομή», παλιό Δημοτικό Σχολείο Μακρινίτσας, υπόσκαφη αίθουσα αμφιθεάτρου, ξύλινες κατασκευές, Πολιτιστικό Κέντρο.

1. Εισαγωγή

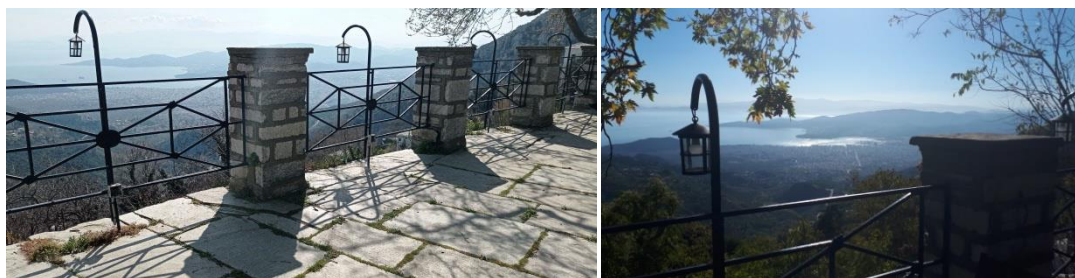

Εικόνα 2. Άποψη της θέας, προς την πόλη του Βόλου και τον Παγασητικό κόλπο.

Εικόνα 3. Μακρινίτσα: το «μπαλκόνι του Πηλίου».

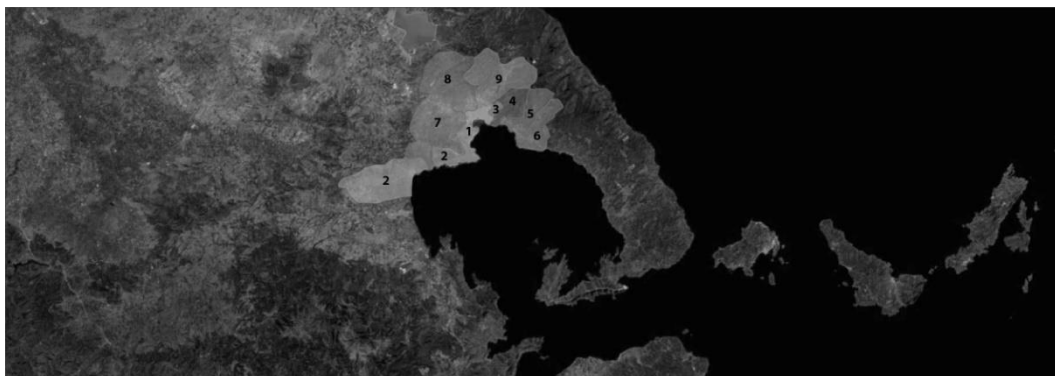
1.1 Γενικά

Η Μακρινίτσα είναι ένας παραδοσιακός οικισμός του Δήμου Βόλου, σύμφωνα με το πρόγραμμα Καλλικράτης (βλ. Εικόνα 4) και ανήκει στην περιφέρεια Θεσσαλίας. Ο οικισμός της Μακρινίτσας συνορεύει νότια με την πόλη του Βόλου που βρίσκεται στον μυλό του Παγασητικού κόλπου. Σύμφωνα με την Υπουργική Απόφαση ΠΔ 11-6-1980 - ΦΕΚ 374/Δ/4-7-1980, η Μακρινίτσα αποτελεί έναν από τους διατηρητέους παραδοσιακούς οικισμούς της Ελλάδας και διατηρεί με πλήρη προστασία τον παραδοσιακό της χαρακτήρα. Ο οικισμός της Μακρινίτσας βρίσκεται στην απότομη πλευρά του δυτικού Πηλίου και έχει μέγιστο ύψος τα 800 μέτρα, γεγονός που του προσδίδει μία ξεχωριστή θέα προς τον Βόλο και τον ορίζοντα του Παγασητικού κόλπου. Σύμφωνα με έγγραφο της εποχής, όταν ο Ελευθέριος Βενιζέλος επισκέφτηκε το κεφαλοχώρι της Μακρινίτσας το 1934, όντας μαγεμένος με την φυσική ομορφιά και την πηλιορείτικη αρχιτεκτονική που την διακρίνει, καθώς και την θέα προς την πόλη του Βόλου και τον Παγασητικό κόλπο, την ονόμασε «μπαλκόνι του Πηλίου».

Εικόνα 4. Εικόνες από την κεντρική πλατεία του χωριού που απεικονίζουν την θέα προς τον Παγασητικό Κόλπο.

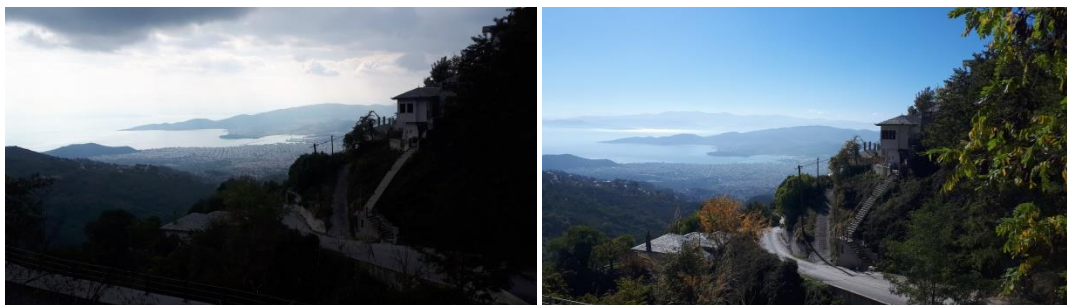
Ο οικισμός είναι χτισμένος σε μία εξαιρετικά απότομη και δύσβατη πλαγιά, επιτρέποντας τα σπίτια να εκτείνονται από το ύψος των 300 μέτρα επάνω από την θάλασσα, μέχρι και τα 800 μέτρα. Στα δυτικά του, γειτνιάζει με το άγονο και απότομο κατηφορικό βράχο του Σαρακηνού, ενώ στο ανατολικό του τμήμα οριοθετείται από το Μεγάλο Ρέμα που τον χωρίζει από το γειτονικό χωριό της Πορταριάς.

Εικόνα 5. Χάρτης των δημοτικών ενότητων - πρώην δήμων και κοινοτήτων του Δήμου Βόλου:

1.Βόλου, 2.Νέας Αιγιαλίου, 3.Ιωλκού, 4.Πορταριάς, 5.Αγράς, 6.Αρτέμιδας, 7.Αισωνίας, 8.Νέας Ιωνίας, 9.Μακρινίτσας.

Εικόνα 6. Θέαση από τον κεντρικό χώρο στάθμευσης του χωριού προς τον Παγασητικό κόλπο σε καιρό συννεφιάς. (αριστερά)

Εικόνα 7. Θέαση από τον κεντρικό χώρο στάθμευσης του χωριού προς τον Παγασητικό κόλπο σε καιρό ηλιοφάνειας. (δεξιά)

1.2 Η δημογραφική κατάσταση

Με το πέρασμα των χρόνων, ιδίως μετά το 1907 (όταν ο αριθμός των κατοίκων της Μακρινίτσας έφθανε τους 4.900) παρατηρήθηκε σημαντική πληθυσμιακή μείωση του οικισμού, με τους μόνιμους κατοίκους της να αναζητούν διέξοδο προς τις μεγαλύτερες πόλεις. Ειδικότερα, μετά τον καταστροφικό σεισμό του 1955, η οικονομική κατάσταση των κατοίκων του χωριού επιδεινώθηκε και η ανασφάλεια εντάθηκε, με αποτέλεσμα την αύξηση της τάσης φυγής προς την πόλη του Βόλου, η οποία αποτελούσε την πιο κοντινή και ασφαλέστερη επιλογή. (βλ. Πίνακας 1)

Έτος Απογραφής	1907	1928	1940	1951	1961	1971	1981	1991	2001	2011
Πληθυσμός Χωριού	4.900	2.313	1.839	1.013	600	492	546	651	898	694

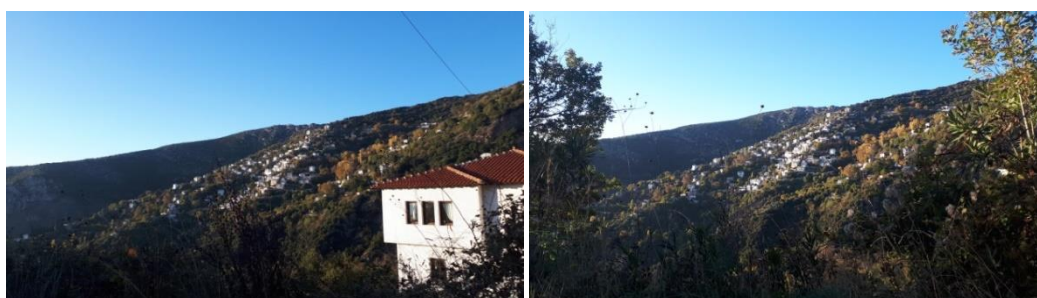
Πίνακας 1. Πίνακας με τις πληθυσμιακές τιμές του χωριού στο πέρασμα των χρόνων.

Το έτος 1928 χαρακτηρίζεται από μία μικρή αύξηση του πληθυσμού σε σχέση με το 1920 (όταν οι μόνιμοι κάτοικοι του χωριού έφταναν τους 2.043), καθώς ένας σημαντικός αριθμός προσφύγων της Μ. Ασίας εγκαταστάθηκε στο χωριό της Μακρινίτσας, όπως και στην ευρύτερη περιοχή του Πηλίου.

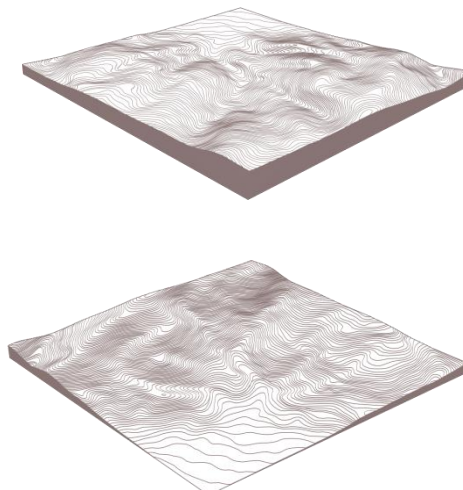
Εικόνα 8. Προοπτικό σχέδιο του Παγασητικού κόλπου, όπου σημειώνεται η πόλη του Βόλου και του βουνού του Σαρακηνού. (αριστερά)

Εικόνα 9. Προοπτικό σχέδιο σύνδεσης της πόλης του Βόλου με το χωριό της Μακρινίτσας και του βουνού του Σαρακηνού. (δεξιά)

Εικόνα 10. Εικόνες που απεικονίζουν μία άποψη της Μακρινίτσας από τον κεντρικό δρόμο που οδηγεί στο γειτονικό χωριό της Πορταριάς.

Η Διαμόρφωση του παλιού Δημοτικού Σχολείου Μακρινίτσας Πηλίου σε Πολιτιστικό Κέντρο.

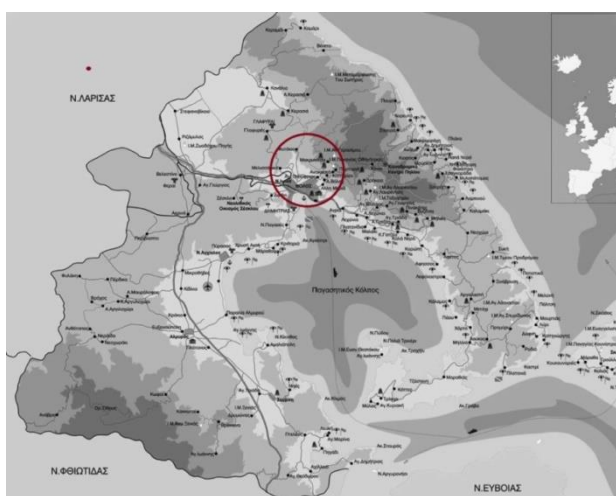
Εικόνα 11. Χάρτης σύνδεσης της Μακρινίτσας με την πόλη του Βόλου και τα γειτονικά χωριά. (αριστερά)
Εικόνα 12. Τρισδιάστατα σχέδια αποτύπωσης του ανάγλυφου της δημοτικής ενότητας της Μακρινίτσας. (δεξιά)

Εικόνα 13. Αεροφωτογραφία του χωριού (14-07-2003).

Εικόνα 14. Χάρτης σύνδεσης της Μακρινίτσας με την πόλη του Βόλου και τα διπλανά χωριά. (αριστερά)

Πηγή: Γεωγραφική Υπηρεσία Στρατού (Γ.Υ.Σ.)

Εικόνα 15. Χάρτης του Παγασητικού κόλπου όπου επισημαίνεται η περιοχή του Βόλου και του χωριού της Μακρινίτσας.

1.3 Το κλίμα

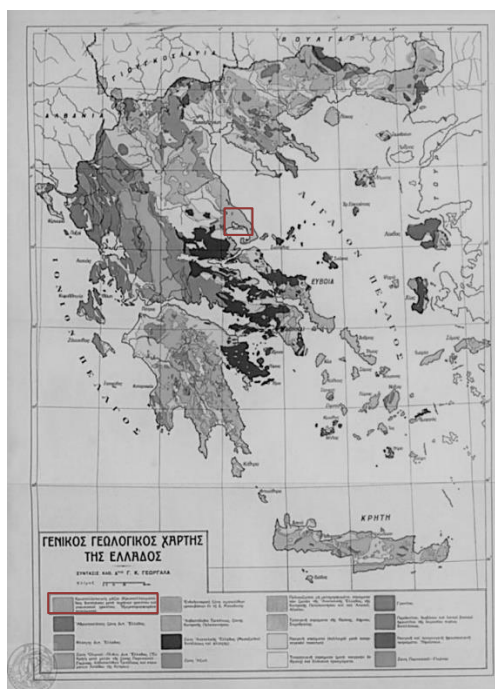
Το κλίμα της είναι όμοιο με εκείνο της ορεινής Ελλάδας (βλ. Εικόνα 14) και χαρακτηρίζεται από χιονοπτώσεις και χαμηλή θερμοκρασία κατά τους μήνες του χειμώνα και από δροσερά καλοκαίρια, ενώ οι έντονες νεφώσεις παρατηρούνται καθ' όλη την διάρκεια του χρόνου. Το ορεινό της κλίμα, σε συνδυασμό με το μαλακό και γόνιμο έδαφος, καθώς και με την συνεχή εξασφάλιση τρεχούμενου νερού μέσω της υδατοπερατότητας των τοπικών πετρωμάτων, ενισχύουν την πυκνή βλάστηση και τις καλλιέργειες της ευρύτερης περιοχής του χωριού. Η πυκνή της βλάστηση χαρακτηρίζεται ως επί των πλείστον από ψηλά φυλλοβόλα δέντρα (πλατάνια, λεύκες, καρυδιές, καστανιές κλπ), πυκνές κληματαριές και πολυάριθμους πλατύφυλλους θάμνους. Ο φυτικός πλούτος της προσδίδει στον οικισμό μία έντονη πολυμορφία, μία χαρακτηριστικά δροσερή ατμόσφαιρα και μία ανυπέβλητη φυσική μορφή.

Εικόνα 16. Σύνθεση εικόνων που απεικονίζουν την σχέση των σπιτιών και του φυτικού πλούτου του χωριού.

1.4 Το έδαφος

Το έδαφος της περιοχής του Πηλίου και κατ' επέκταση και της Μακρινίτσας, ανήκει στη ζώνη των κρυσταλλοπαγών μαζών (βλ. Εικόνα 17) και συντίθεται από κρυσταλλοσχιστώδη πετρώματα, όπως είναι το μάρμαρο και οι μαρμαρυγικοί σχιστόλιθοι, καθώς και από ημιμεταμορφωμένα πετρώματα, όπως είναι οι αργίλιοι σχιστόλιθοι και οι χαλαζίτες. Η συγκεκριμένη ζώνη σχηματίστηκε έπειτα από «εγκατακρημνίσεις» που σημειώθηκαν κατά την περίοδο της τριτογενούς εποχής, στο εύρος της λεκάνης της Λάρισας, του Παγασητικού και Θερμαϊκού κόλπου, γεγονός που προσδίδει τον σεισμογενή χαρακτήρα της. Στο παρελθόν, δύο μεγάλες σεισμικές δονήσεις έπληξαν την περιοχή της Μακρινίτσας και της ευρύτερης Μαγνησίας, με την πρώτη σεισμική δόνηση, τον Απρίλιο του 1954 να προκαλεί ζημιές στα σπίτια του χωριού μειώνοντας το όριο αντοχής τους, και την δεύτερη, σφοδρότερης έντασης, στις 21 Φεβρουαρίου του 1955 να καταστρέφει ένα μεγάλο τμήμα του οικισμού.

Εικόνα 17. Γενικός γεωλογικός χάρτης της Ελλάδας με επισήμανση των στοιχείων που αφορούν την περιοχή του Πηλίου.

1.5 Η χρονική καταγραφή των ιστορικών γεγονότων της περιοχής

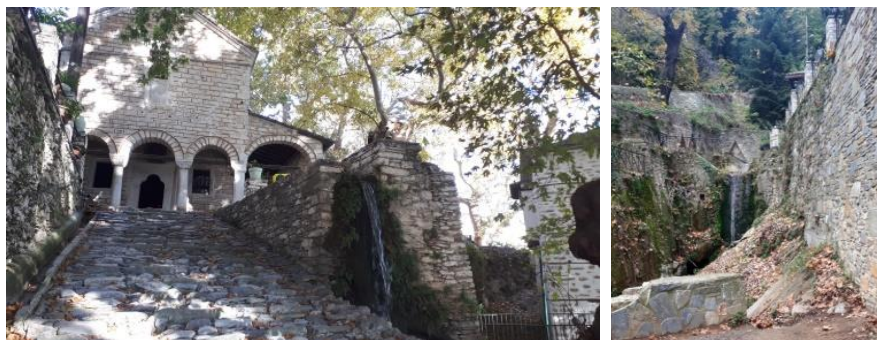
ΙΓ' αιώνας

Μέχρι τα τέλη του ΙΒ' αιώνα και τις δύο πρώτες δεκαετίες του ΙΓ' αιώνα, δεν έχουν καταγραφεί επίσημες ιστορικές μαρτυρίες για την ύπαρξη οικισμού στον χώρο της Μακρινίτσας.

Έτος 1215

Ο Κωνσταντίνος Μελισσηνός ιδρύει την ονομαστή πατριαρχική Μονή της «Οξείας Επισκέψεως της Πανάγου Θεομήτορος» της Μακρινίτσας και την ονομάζει «Μονή της Μακριντίσσης», ως εξέλιξη του «Μοκρινίτσα» σε «Μακρινίττσα».

«Το όνομα Μακρινίτσα θεωρείται Σλαβικής προέλευσης, ως υποκοριστικό του "Μόκρινα", το οποίο σημαίνει "βρεγμένη" και όπως είναι γνωστό, η Μακρινίτσα περιρρέετε από άφθονα νερά». (Ν.Γιαννόπουλος, Θεσσαλία, 30 Νοεμβρίου 1924).

Εικόνα 18. Χαρακτηριστική πηγή του χωριού, δίπλα στον Αγ. Ιωάννη τον Πρόδρομο που βρίσκεται στην πλατεία Ειρήνης.

Εικόνα 19. Χαρακτηριστική πηγή του χωριού, δίπλα στον κεντρικό χώρο στάθμευσης που βρίσκεται στην πλατεία Μπράνης.

Έτη 1215 – 1270

Δημιουργούνται οι πρώτες οικιστικές ομάδες αγροτών, δηλαδή γεωργών, εργατών και κτηνοτρόφων, γύρω από την Μονή της Οξείας Επισκέψεως. Στα χρόνια που ακολουθούν, οι ομάδες αυτές εξελίσσονται σταδιακά σε μόνιμες οικήσεις γεωργοκτηνοτροφικών πληθυσμών.

Έτος 1275

Ο Νικόλαος Μελισσηνός και η γυναίκα του ιδρύουν στον παραπλήσιο οργανωμένο οικισμό της Άνω Δρυανούβαινας, ο οποίος αποτελεί το σημερινό χωριό της Πορταριάς, την πατριαρχική Μονή του Προφήτου Προδρόμου Νέας Πέτρας.

Τέλη ΙΓ' αιώνα

Επεκτείνεται ο μόνιμος οικισμός της Μακρινίτσας γύρω από τη Μονή της Οξείας Επισκέψεως και προσλαμβάνει τη μορφή πρωτογενούς εγκαταστάσεως μόνιμων κατοίκων, οι οποίοι υπόκεινται στη διοίκηση του ηγουμενοσυμβουλίου της Μονής. Ταυτόχρονα παρατηρείται έξαρση του μοναχισμού στο Πήλιο. Στις ορεινές πλαγιές του ιδρύονται μικρά και μεγάλα μοναστήρια, σκήτες (μοναστικά ιδρύματα που υπάγονται σε Κυρίαρχη Μονή ή Μοναστήρι) μοναχών και κελιά, γεγονός που προσέδωσε στο Πήλιο τον χαρακτηρισμό «το δεύτερο Άγιο Όρος της Ελλάδας».

ΙΔ' αιώνας

Η μονή καταλαμβάνει την φήμη της πιο μεγάλης πλούσιας Μονής του τότε χώρου της Μαγνησίας, παραλαύριο της οποίας έγινε η Μονή της «Αγίας Παναγίας Ξενιάς», η οποία μέχρι τις αρχές του ΙΕ' αιώνα έμεινε γνωστή ως «Μονή του Κυρού Ιλαρίωνος». Συγχρόνως, οι κτιριακές εγκαταστάσεις που περιβάλλουν το «Καθολικό» της Μονής της Οξείας Επισκέψεως, μαζί με τα βοηθητικά κτίσματα και με το περίγραμμα των εξωτερικών τειχών προσδίδουν στο συγκρότημα τη μορφή καστροπολιτείας, κάτω από όπου εκτείνεται ο υπόλοιπος οικισμός του χωριού.

Έτος 1230

Ο πρωτοστράτορας των Καταλανών, Otto de Nouvelles, αποκτά την Δημητριάδα και το Πήλιο ως προικώα κτήση του γάμου του με την Άννα Μελισσηνή Γαβριηλοπούλινα, αδελφή του τοπάρχη τότε της Δημητριάδας, Στέφανου Μελισσηνού Γαβριηλοπούλου. Απόρροια του γάμου αυτού ήταν ο οίκος των Μελισσηνών –Nouvelles, τοπαρχών της Δημητριάδας. Οι απόγονοι τους διοικούν και προστατεύουν τους ορθόδοξους πληθυσμούς και τα τοπικά μοναστήρια από τις επεμβάσεις Λατίνων ιερωμένων του καθολικού δόγματος, οι οποίοι διαφεντεύουν την Μαγνησία (1320 - 1423).

Μέσα – τέλη ΙΑ΄ αιώνα

Ο υπάρχων οικισμός της Μακρινίτσας διευρύνεται και λαμβάνει εκτεταμένη μορφή, καθώς εκείνη την περίοδο καταγράφεται η επιθυμία εγκατάλειψης των πεδινών περιοχών, των πόλεων και της υπόλοιπης υπαίθριας χώρας, με σκοπό την εγκατάσταση στις ορεινές περιοχές. Ως αποτέλεσμα, η Μακρινίτσα δέχεται εγκαταστάσεις κατοίκων της ευρύτερης περιοχής της Θεσσαλίας, οι οποίες διευρύνουν το οικιστικό περίγραμμα του χωριού. Ταυτόχρονα, παρατηρείται η αύξηση του πληθυσμού και στα υπάρχοντα χωριά του ορεινού όγκου του Πηλίου, τα οποία ιδρύθηκαν με μικρούς οικιστικούς πυρήνες γύρω από τις μονές που είχαν αναγερθεί παλαιότερα στον εκάστοτε τόπο.

ΙΕ΄ αιώνας

Έτος 1423

Οι Τούρκοι, με Σουλτάνο τον Μουράτ Β΄, καταλαμβάνουν την Μαγνησία, το Πήλιο και την ευρύτερη περιοχή και με αυτό το γεγονός ξεκινάει η περίοδος της Τουρκοκρατίας. Η Μακρινίτσα εξελίσσεται σε πολυάνθρωπο χώρο συσσωμάτωσης μόνιμου πληθυσμού και παρουσιάζει ένα συνεχώς διευρυμένο οικιστικό και πληθυσμιακό σύνολο.

ΙΣΤ΄ αιώνας

Το Πήλιο και τα συγκροτημένα ορεινά χωριά του, με πρωτεύουσα την Μακρινίτσα, αρχίζουν να παρουσιάζουν δημοσιονομικό / φορολογικό ενδιαφέρον για τους Τούρκους κατακτητές.

Έτος 1530

Ο Τούρκος Σουλτάνος, ο Σουλεϊμάν ο Μεγαλοπρεπής, πραγματοποιεί την πρώτη απογραφή των γαιών του αυτοκρατορικού Στέμματος (Ντεφτέρ Ατίκ - αρχαίος κατάλογος), μεταξύ των οποίων καταγράφονται και εκείνες του Πηλίου. Η ίδια απογραφή επαναλαμβάνεται στην συνέχεια και από τον Σουλτάνο Σελήμ Β΄ (1566 - 1574).

ΙΖ΄ αιώνας

Η περιοχή του Πηλίου, με όλα τα υπάρχοντα χωριά, χωρίζεται για λόγους δημοσιονομικής / φορολογικής διαχείρισης σε πέντε μεγάλες διοικητικές περιφέρειες, γνωστές ως «ζιαμέτα». Τα χωριά της καθεμιάς περιφέρειας χαρακτηρίζονται ως «Βακούφια» και «Χάσια» (τιμάρια), με τα τελευταία να ανήκουν ως φέουδα σε Τούρκους αξιωματούχους στρατιωτικούς (Σπαχήδες).

Έτος 1614

Ο Σουλτάνος παραχωρεί τα δύο από τα πέντε ζιαμέτια, με ένα εκ των δύο να περιλαμβάνει την Μακρινίτσα, στον στρατιωτικό διοικητή της Κωνσταντινούπολης, Χατζή Μουσταφά Αγά, τα οποία και γίνονται προσωπική του ιδιοκτησία (Βακούφ). Κατά το ίδιο έτος, ο Χατζή Μουσταφά παραχωρεί στη Σουλτάνα Άσμα Χανούμ, τα δύο αυτά ζιαμέτια και χαρακτηρισμένα ως «βακουφικά» χωριά, ως προσωπική ιδιοκτησία της εκάστοτε βασιλομήτορας Σουλτάνας (mulk).

Κατά τα μέσα του ΙΖ΄ αιώνα, η Μακρινίτσα εισπράττει τους φόρους και επιλέγεται ως έδρα του εκάστοτε βοεβόδα (Τούρκου διοικητή), ο οποίος εκπροσωπεί την εκάστοτε βασιλομήτορα Σουλτάνα στη διοίκηση των βακουφικών χωριών του Πηλίου.

ΙΗ΄ αιώνας

Η Μακρινίτσα αναγνωρίζεται ως «Κεφαλοχώρι» του Πηλίου. Την ίδια περίοδο παρουσιάζει μεγάλη οικονομική άνθηση και πληθυσμιακή επέκταση. Οι προεστοί (δημογέροντες) της Μακρινίτσας αναγνωρίζονται για τη διοίκηση της Κοινότητας και τη σύνεση που δείχνουν στη διαχείριση των κοινών.

Ακολουθεί περίοδος βίαιων καιρικών φαινομένων και μεγάλων καταστροφών, κατολισθήσεων και πλημμυρών στην περιοχή του Πηλίου. Αποτέλεσμα των κατολισθήσεων στην περιοχή της Μακρινίτσας ήταν και η καταστροφή της Μονής της Οξείας Επισκέψεως.

ΙΘ΄ αιώνας

Η Μακρινίτσα συμμετέχει ενεργά στην ελληνική επανάσταση του 1821, όπου ο Μακρινιτσιώτης προύχοντας Δημήτριος Χατζηρήγας και ο αρχιμανδρίτης Άνθιμος Γαζής πρωτοστατούν. Σύμφωνα με τις διαταγές του Χατζηρήγα, οι επαναστατικές ομάδες του χωριού πρωτοστατούν στην πολιορκία του κάστρου του Βόλου και συμβάλλουν καθοριστικά στην κατάληψη του Βελεστίνου από τις επαναστατικές δυνάμεις του Πηλίου.

Οι τακτικές δυνάμεις του Μαχμούτ Πασά καταλαμβάνουν και πυρπολούν τον Βελεστίνο και στην συνέχεια, παρά την ηρωική άμυνα των κατοίκων της Μακρινίτσας, καταλαμβάνουν και λεηλατούν το χωριό.

Έτος 1840

Επανέρχεται η τάξη και η ηρεμία στην Μακρινίτσα και εξασφαλίζεται η οικονομική ευημερία στην Κοινότητα, η οποία εξακολουθεί να αποτελεί έδρα και βοεβόδα. Ταυτόχρονα, έπειτα από το αυτοκρατορικό διάταγμα καταργείται η διοικητική διαίρεση των χωριών του Πηλίου, τα οποία στην συνέχεια υπάγονται διοικητικά και δημοσιονομικά στον Τούρκο διοικητή (Καϊμακάμη) του κάστρου του Βόλου. Εκείνος εισπράττει τους φόρους με ειδικούς υπαλλήλους, γνωστούς ως «ζαμπίτες».

Έτος 1854

Οι επαναστατικές ομάδες της Μακρινίτσας και των υπόλοιπων χωριών του Πηλίου συμμετέχουν στο επαναστατικό κίνημα της Θεσσαλίας. Τότε, οι Μεγάλες Δυνάμεις συντάσσονται με την πλευρά της Τουρκίας και εναντίον της Ρωσίας (πόλεμος της Κριμαίας μεταξύ Τουρκίας και Ρωσίας), γεγονός που οδηγεί στην αποτυχία της επανάστασης.

Έτος 1865

Δημοσιεύεται ο νόμος «περί Βιλαετιών», όπου αναγράφεται πως η Μακρινίτσα, μαζί με τα υπόλοιπα χωριά του Πηλίου, αποκτάει διοικητική, δημοσιονομική και οικονομική αυτονομία. Σύμφωνα με τις διατάξεις που εφαρμόζονται σε ολόκληρη την επικράτεια του Οθωμανικού κράτους, η Μακρινίτσα μπορεί να ενεργεί ως αυτοδιοικούμενη Κοινότητα.

Έτος 1878

Η Μακρινίτσα πρωτοστατεί για ακόμη μια φορά στο επαναστατικό κίνημα της Θεσσαλίας.

17/03/78

Η Μακρινίτσα καταλαμβάνεται από τις τουρκικές δυνάμεις, παρά τις ηρωικές προσπάθειες των επαναστατικών ομάδων του χωριού να υπερασπιστούν τον χώρο της. Οι διασωθέντες κάτοικοι τρέπονται προς τα γειτονικά χωριά της Πορταριάς, της Δράκειας και του Αγ. Λαυρεντίου. Μεταξύ των θυμάτων των Μακρινιτσιωτών ήταν και ο ανταποκριτής των Times, Κάρολος Ογλ.

Έτος 1878

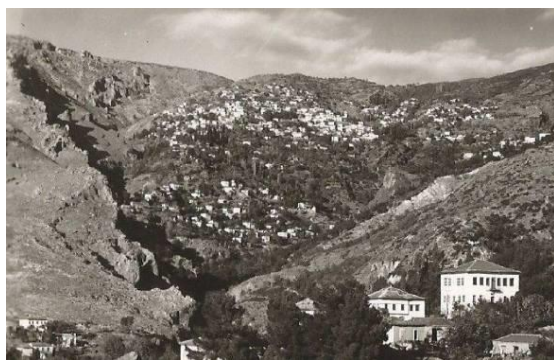
Συγκαλείται το Ευρωπαϊκό Συνέδριο στο Βερολίνο, όπου συμμετέχουν εκπρόσωποι των ευρωπαϊκών κρατών, οι οποίοι αποφασίζουν, υπό την πίεση των λαών τους, την ένωση της Θεσσαλίας με το τότε ελεύθερο κράτος της Ελλάδας.

Έτος 1881

Έπειτα από διαπραγματεύσεις, η Τουρκία αποδέχεται την προσάρτηση της Θεσσαλίας και του Πηλίου στο ελεύθερο ελληνικό κράτος.

Εικόνα 20. Ο χάρτης της Ελλάδας το 1881. (Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ)

Εικόνα 21. Παλαιότερη άποψη του χωριού.

Εικόνα 22. Παλαιότερη άποψη μίας διαδρομής του χωριού.

Εικόνα 23. Ο πύργος της σημερινής ιδιοκτησίας Κωνσταντινίδη πριν την επισκευή του (αριστερά), μετά την επισκευή του (κέντρο) και κατά την σημερινή του κατάσταση (δεξιά).

1.6 Η οικονομία

Οι καλλιεργήσιμες εκτάσεις της περιοχής της Μακρινίτσας περιλαμβάνουν τα καρποφόρα φυτά στο βόρειο τμήμα της, τα αμπέλια και τους ελαιώνες στα δυτικά της, της μουριές και τα χωράφια σιταριού στα νότια όριά της, καθώς και τα οικιακά περιβόλια που υπάρχουν κοντά στις κατοικίες του χωριού. Σήμερα, ο τομέας της κτηνοτροφίας παρουσιάζει μεγάλη παρακμή στο χωριό, ομοίως με τον τομέα της βιοτεχνίας, που άλλοτε φιλοξενούσε πλήθος εργαστηρίων, όπου μεταξύ αυτών ξεχώριζαν οι δεξαμενές και οι νεροτριβές (ντριστελέες). Η τέχνη της βυρσοδεψίας, με σημαντικότερο και περισσότερο δραστήριο κέντρο τον οικισμό της Κουκουράβας, αποτέλεσε σημαντική πηγή εσόδων για το χωριό. Κατά τα μέσα του 18^{ου} αιώνα και της αρχές του 19^{ου} αιώνα, την περίοδο της μεγάλης οικονομικής ακμής, σημαντική οικονομική ανάπτυξη προήλθε και από την μεταξιοβιοτεχνία, την νηματουργία, την υφαντική, καθώς και την βιοτεχνία σαπουνιού. Μάλιστα, σύμφωνα με έγγραφα της εποχής, (η έκθεση του 1742), η περιοχή της Μακρινίτσας παρήγαγε άριστης ποιότητας μετάξι, το οποίο και θεωρούνταν ένα από τα καλύτερα της εποχής. Εκτός από το μετάξι, το χωριό παρήγαγε εξαιρετικής ποιότητας μέλι, σιτάρι, κρασί και άφθονο λάδι. Επιπλέον, σε ακμή βρισκόταν και η βιοτεχνία εργόχειρων, φιλού νήματος, δερμάτινων ειδών και ρούχων, βαφής βαμβακερών, επεξεργασίας μάλλινων υφασμάτων, καθώς και η «βιοτεχνία αλατζάδων», όπου ο αλατζάς αποτελούσε ένα ευτελές βαμβακερό ρούχο για τους φτωχούς. Παράλληλα, η σημαντικά εκτεταμένη κτηματική περιουσία των κατοίκων του χωριού, η οποία σε συγκεκριμένες δύσβατες και τραχιές περιοχές ήταν ακαλλιεργήτη, έδινε την δυνατότητα στα ζώα να περνούν εκεί τους μήνες του χειμώνα. Σήμερα, οι κάτοικοι του χωριού έχουν στραφεί στον τουρισμό, και ειδικότερα στον εποχιακό τουρισμό, ενώ αρκετά μειωμένο είναι το ποσοστό των μόνιμων κατοίκων που απασχολούνται με την καλλιέργεια της γης.

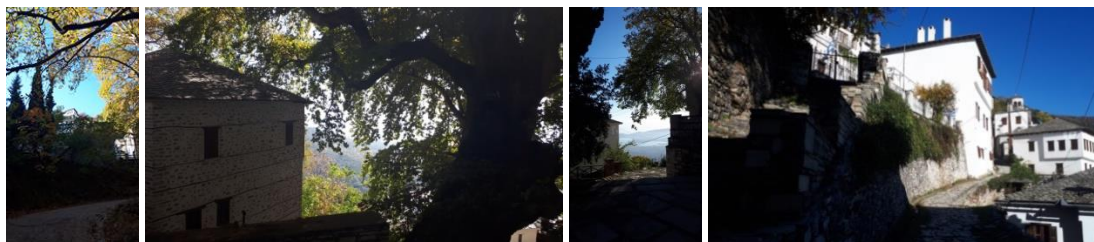

Εικόνα 24. Φωτογραφία από τοπικό συναϊριστικό μαγαζί, όπου υπάρχει αφίσα από την ταινία του Φίνου, που γυρίστηκε στο χωριό το 1969, με τίτλο «Η δασκάλα με τα ξανθά μαλλιά» και πρωταγωνιστές την Αλίκη Βουγιουκλάκη και τον Δημήτρη Παπαμιχαήλ. (αριστερά)

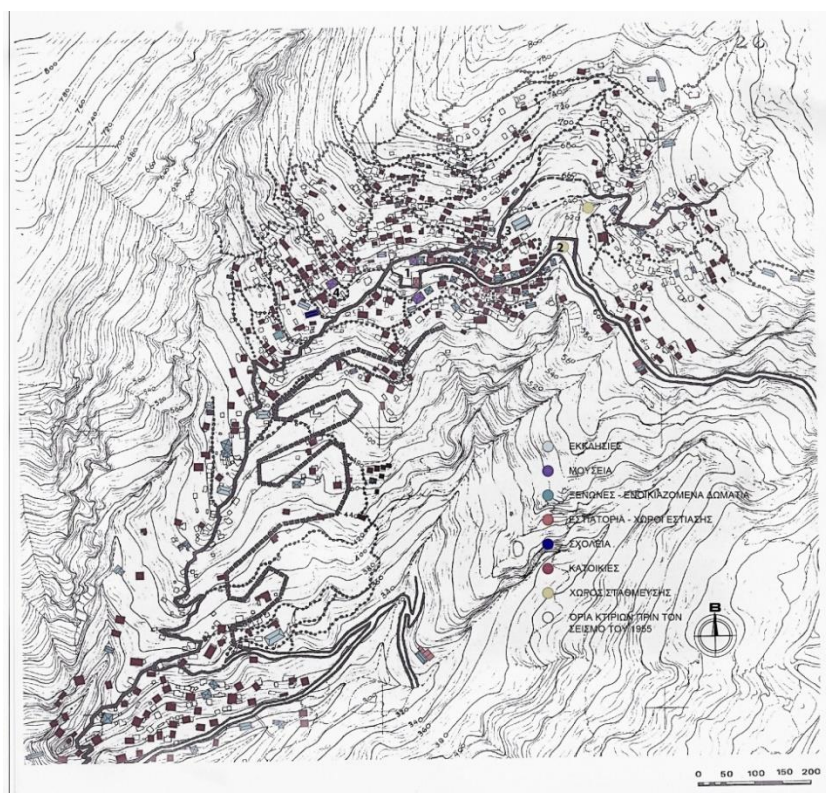

Εικόνα 25. Στιγμιότυπο την ταινίας του Φίνου «Η δασκάλα με τα ξανθά μαλλιά», όπου απεικονίζεται η Αλίκη Βουγιουκλάκη και ο Παντελής Ζερβός στην κεντρική πλατεία Ειρήνης. (δεξιά)

Εικόνα 26. Σύνθεση εικόνων που απεικονίζουν την σχέση της σκιάς και του φυτικού πλούτου του χωριού.

Εικόνα 27. Σύγχρονος τοπογραφικός χάρτης του χωριού της Μακρινίτσας. Στον χάρτη σημειώνονται τα νεότερα σπίτια του χωριού, σε σχέση με τα παλαιότερα όρια των κατοικιών, πριν τον καταστροφικό σεισμό της 21 Φεβρουαρίου του 1955. Επιπλέον, σημειώνονται: το παλιό και κύριο μονοπάτι - «η ραχοκοκαλιά» με συνεχή μαύρη γραμμή — / τα δευτερεύοντα μονοπάτια με εστυμμένη γραμμή ... / ο σύγχρονος κεντρικός δρόμος με διπλή γραμμή = και τέλος ο χωματόδρομος που δημιουργήθηκε πρόσφατα με γραμμή - -. Τέλος, σημειώνονται οι τέσσερις πλατείες: 1. Κεντρική πλατεία – πλατεία Ειρήνης (κοινωνικό και εμπορικό κέντρο) / 2. Πλατεία Μπράνης (χώρος στάθμευσης) / 3. Πλατεία Παναγίας (θρησκευτικό κέντρο) και 4. Πλάτωμα Μαργαρίτας Μπασδέκης (πλάτωμα απομόνωσης και θέασης).

2. Ο τρόπος δόμησης και η μορφή του οικισμού

Εικόνα 28. Ο τοπογραφικός χάρτης χρήσεων γης του χωριού της Μακρινίτσας.

2.1 Τα δομικά υλικά

Πέτρες

Τα κατεξοχήν γνωστά πληθωρικά υλικά που αφθονούν στην οικοδόμηση του χωριού της Μακρινίτσας είναι τα σχιστολιθικά κοιτάσματα, τα πετρώματα, οι ασβεστόλιθοι και τα μάρμαρα.

Ο σχιστόλιθος, γνωστός ως σχιστόπλακα, συναντάται σε πληθώρα στην περιοχή και αποτελεί ένα αρκετά εύχρηστο και εύκολα επεξεργάσιμο υλικό για την οικοδόμηση σπιτιών και τοίχων αντιστήριξης, την κατασκευή σκεπών, δαπέδων και καλντεριμιών. Ωστόσο, παρατηρήθηκε πως η χρήση του στο παρελθόν ήταν μειωμένη, καθώς η αντοχή του σε φόρτιση και σε φθορά ήταν περιορισμένη. Σήμερα χρησιμοποιείται περισσότερο σε μορφή πλακών, ως κάλυψη σκεπών, και σπανιότερα σε μορφή λίθων για οικοδόμηση.

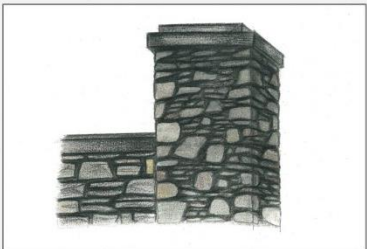

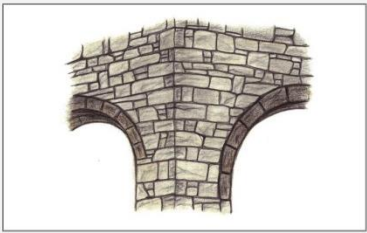

Εικόνα 29. Σύνθεση εικόνων που απεικονίζουν τον τρόπο κατασκευής των τοπικών σκεπών από σχιστόπλακα.

Ο ασβεστόλιθος συναντάται παντού στην ηλιορείτικη οικοδομία και ειδικότερα στα χωριά του Δυτικού Πηλίου. Χρησιμοποιήθηκε κατεξοχήν στην κατασκευή αργολιθοδομών, καθώς αποτελεί ένα ιδιαίτερα ανθεκτικό υλικό, με μεγάλη αντοχή στην φθορά του χρόνου.

Τρόποι δόμησης με πέτρα

	<p><u>Ξερολιθιά τοιχοποιία:</u></p> <p>Ονομάζεται η λιθοδομή που χτίζεται χωρίς συνδετικό κονίαμα (λάσπη) και με σχετικά μικρή επιτόπια επεξεργασία της πέτρας. Είναι η παλαιότερη μέθοδος λιθοδομής και χρησιμοποιείται μόνο σε κατασκευές με μικρή σημασία όπως μικρά βοηθητικά κτίσματα, χαμηλοί τοίχοι αντιστήριξης, ή χαμηλές διαχωριστικές μάντρες. Οι ξηρολιθιές όταν συναντώνται σε μάντρες έχουν διόδους για αποστράγγιση του χώματος και μερικές φορές αντηρίδες, για να ενισχύεται η φέρουσα ικανότητα τους.</p>
	<p><u>Αργολιθοδομή τοιχοποιία:</u></p> <p>Λέγεται η τοιχοποιία που γίνεται με αργούς λίθους (έχουν υποστεί πολύ μικρή ή και καθόλου επεξεργασία) και συνδετικό κονίαμα. Χρησιμοποιούνται σε τοίχους υπογείων, αλλά και σε ανοδομές κτιρίων, με το ελάχιστο πάχος μιας αργολιθοδομής να είναι 45-50 εκατοστά. Στις γωνίες ή στις παραστάδες των ανοιγμάτων η τοιχοποιία δομείται με λαξευμένους λίθους, τα αγκωνάρια.</p>
	<p><u>Ημιλαξευτή τοιχοποιία:</u></p> <p>Είναι οι λιθοδομές, οι οποίες κατασκευάζονται με μισολαξευμένες πέτρες (έχουν υποστεί μεγαλύτερη επεξεργασία από αυτή των αργολιθοδομών) και συνδετικό κονίαμα. Οι πέτρες ορθογωνίζονται και υφίστανται μερική επεξεργασία. Οι εξωτερικές γωνίες αποτελούνται από λαξευμένους σταυρωτά τοποθετημένους γωνιόλιθους και συνήθως επιχρίονται. Η δόμηση των ημιλαξευτών τοιχοποιιών είναι διαφορετική στην εσωτερική παρειά, καθώς εσωτερικά οι λίθοι είναι εντελώς ακανόνιστοι και ανεπεξέργαστοι (αργολιθοδομή).</p>
	<p><u>Λαξευτή τοιχοποιία:</u></p> <p>Η κάθε πέτρα έχει υποστεί τέτοια επεξεργασία που έχει αποκτήσει πλήρως το σχήμα που χρειάζεται για την κατασκευή της λιθοδομής. Οι πέτρες εδώ λαξεύονται μέσα και έξω και έχουν τουλάχιστον δύο ίσες διαστάσεις. Η αντοχή της τοιχοποιίας βασίζεται στην απόλυτη έδραση και συμπλοκή των λίθων. Επιπλέον, για την ενίσχυση της κατασκευής χρησιμοποιούνται μεταλλικοί συνδετήρες. Είναι δυνατόν να χρησιμοποιείται και συνδετικό κονίαμα, αλλά η σημασία του είναι πάρα πολύ μικρή (το πάχος των αρμών είναι από 3 έως 6 χιλιοστά). Τα αγκωνάρια έχουν τέλεια εφαρμογή και παρουσιάζουν εξαιρετική αντοχή.</p>

Πίνακας 2. Σύνθεση σκίτσων που αποτυπώνουν τους διαφορετικούς τρόπους δόμησης με πέτρα.

Το λευκό μάρμαρο που χρησιμοποιήθηκε στην κατασκευή των επιγραφών πάνω σε πλάκες, των σκαλιστών υπέρθυρων και των ανάγλυφων μελών, προέρχεται από την περιοχή της Τζιάστενης, στο νοτιοδυτικό Πήλιο.

Ο πωρόλιθος χρησιμοποιείται σε ελάχιστες περιπτώσεις υπέρθυρων τόξων σε παλαιότερα κτίρια και σε θόλους εκκλησιών.

Κονιάματα

Το συνηθέστερο κονίαμα που χρησιμοποιείται ως συνδετικό υλικό για την έδραση των λίθων στους τοίχους είναι ο κοινός πολτός χώματος και λάσπης, γνωστό ως αργιλώδες χώμα. Το ασβεστοκονίαμα συναντάται σπανιότερα σε πολύ νεότερες κατασκευές που χρονολογούνται στο τέλος του 19^{ου} αιώνα. Συγκεκριμένα, ο ασβέστης χρησιμοποιήθηκε για την κατασκευή των τελικών επιστρώσεων των σοβάδων και των αρμολογημάτων. Στο εσωτερικό των ηλιορείτικων σπιτιών χρησιμοποιείται ασβεστοκονίαμα για την κατασκευή της λείας και λεπτής επίστρωσης στην επιφάνεια των πέτρινων τοίχων, καθώς και για την επικάλυψη των σταυμάτων των ξύλινων σκελετών.

Εικόνα 30. Σύνθεση φωτογραφιών που απεικονίζουν την χρήση του ασβεστοκονιάματος της σύγχρονες κατοικίες του χωριού.

Τούβλα

Τα τούβλα ωμά ή ψημένα δεν χρησιμοποιήθηκαν ιδιαίτερα στην οικοδόμηση των πηλιορείτικων κατοικιών. Η εμφάνιση τους σε παλαιότερα παραδείγματα ξύλινων σκελετών, κτητορικών επιγραφών και φούρνων χρονολογείται περίπου τον 18^ο αιώνα.

Ξυλεία

Οι ορεινές πλαγιές του Πηλίου είναι κατάφυτες από μεγάλα δάση καστανιάς, οξιάς και δρυός και άλλων δέντρων που αποτελούν οικοδομήσιμη ξυλεία, ικανή να αποτελέσει την κατεξοχήν υποδομή στα παραδείγματα της παραδοσιακής πηλιορείτικης αρχιτεκτονικής.

Η δρυς ήταν το συνηθέστερο ξύλο που χρησιμοποιούταν για δομικούς σκοπούς, καθώς με την πάροδο του χρόνου παρουσιάζει μεγάλη ανθεκτικότητα στην φθορά και έντονη σκλήρυνση.

Τα δοκάρια της στέγης και του πατώματος, οι ξυλοδεσιές, τα κουφώματα, καθώς και όλα τα μέλη της οικοδομής που ενσωματώνονται στις λιθοδομές αποτελούνταν από ξυλεία δρυός και καστανιάς.

Το ξύλο οξιάς χρησιμοποιήθηκε κυρίως σε επενδύσεις εσωτερικών δομικών ή διακοσμητικών στοιχείων, λόγω της μικρής ανθεκτικότητας του στην υγρασία και στην φθορά του χρόνου, γεγονός που το καθιστά ακατάλληλο για εξωτερικά δομικά έργα.

Η λεύκα, η καρδιά και η φτελιά χρησιμοποιήθηκαν κυρίως για την κατασκευή των ταμπλαδωτών κουφωμάτων του 18^{ου} και 19^{ου} αιώνα, με την λεύκα να είναι περισσότερο ευαίσθητη στην υγρασία.

Ο πλάτανος, ο οποίος είναι αρκετά ανθεκτικός στην φθορά, αλλά παρουσιάζει ευαισθησία στην υγρασία, χρησιμοποιήθηκε περισσότερο σε δάπεδα, χοντρές καρφωτές πόρτες, παράθυρα και σκαλοπάτια.

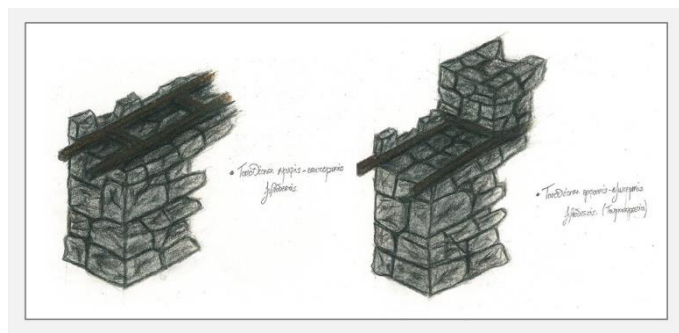
Τα κωνοφόρα έλατα και πεύκα, συναντώνται περισσότερο σε νεότερες κατασκευές και σε σπίτια του 19^{ου} και 20^{ου} αιώνα. Αποτελούσαν ξύλα εισαγωγής που ήταν εύκολα στην κατεργασία και χρησιμοποιούνταν κυρίως σε κουφώματα, δάπεδα, ελικοειδείς σκάλες και ταβάνια, χωρίς να έχουν την ίδια αντοχή στον χρόνο και στην φθορά, σε σύγκριση με εκείνη των πηλιορείτικων ξύλων.

Εικόνα 31. Σύνθεση εικόνων με ποικιλία δέντρων που απαντώνται στο χωριό.

Ξυλοδεσιές

Για την ενίσχυση των λιθοδομών χρησιμοποιούνται ξύλινα στοιχεία, οι ξυλοδεσιές. Αυτές αποτελούνται από δύο παράλληλα επιμήκη στοιχεία, που ενώνονται μεταξύ τους με εγκάρσια ξύλα, της κλάπες. Τα στοιχεία αυτά, λόγω του μεγάλου της μήκους, δεν είναι μονοκόμματα, αλλά κατασκευάζονται από επιμέρους ξύλα τα οποία συνδέονται κατά μήκος με λοξότμητη διαμόρφωση των άκρων τους. Συχνά καρφώνεται πάνω τους το τετράξυλο (κάδρο) των κουφωμάτων.

Εικόνα 32. Σκίτσα απεικόνισης των διαφορετικών τρόπων κατασκευής των ξυλοδεσιών.

Τοποθέτηση κρυφής-εσωτερικής ξυλοδεσιάς. (αριστερά)

Τοποθέτηση εμφανούς- εξωτερικής ξυλοδεσιάς που παρουσιάστηκε κατά τα χρόνια της Τουρκοκρατίας. (δεξιά)

Ξύλινος φέρωντας οργανισμός της στέγης

Για την στήριξη και την ενίσχυση της στέγης χρησιμοποιούνται ξύλινα δοκάρια σε μορφή ζευκτών.

Εικόνα 33. Προοπτικό της στέγης του πρόναου της εκκλησίας της Αγίας Τριάδας.

2.2 Η οργάνωση του δομημένου χώρου

Τα περισσότερα από τα χωριά του Πηλίου, όπως και η Μακρινίτσα, δημιουργούνται γύρω από μεγάλα μοναστήρια. Στην ακολουθία του Αγ. Γερασίμου του Ιασίου (1820) αναφέρεται για την Μακρινίτσα (σελ.25): «Εσυνάχθησαν και ἔκτισαν ὀσπήτια οἱ ἄνθρωποι τριγύρω τῆς ἐκκλησίας, κατ' ὀλίγον ἐσυγκροτήθη ἄρκετὴ πόλις πολυάνθρωπος καὶ φιλόχριστος...»

Η Μακρινίτσα αποτελούσε έναν κατάλληλο τόπο για την ασφάλεια των κατοίκων και την άμυνα από πειρατικές ή ληστρικές επιδρομές. Ο Διονύσιος Πύρρος, ο παλιός Θεσσαλός λόγιος γράφει κατά το 1848: «ἀνέβημεν εἰς Μακρινίτσαν πόλιν δυνατὴν με κατοίκους 2.000».

Ο τρόπος δόμησης των πληρορείτικων χωριών μπορεί να χωριστεί σε τρεις κύριους τρόπους. Ο πρώτος, ο απλός τύπος, ο οποίος περιλαμβάνει τα περισσότερα χωριά του Πηλίου και εκείνο της Μακρινίτσας, αποτελείται από μία μορφή κυττάρου με έναν κεντρικό πυρήνα,=π ο οποίος έχει κοινωνικό, θρησκευτικό, εμπορικό και ψυχαγωγικό χαρακτήρα. Γύρω από τον κεντρικό πυρήνα του χωριού υπάρχει η μάζα του δομημένου τμήματος των σπιτιών, με τα καλντερίμια, που έχουν συχνά ακτινωτή κάτοψη ανάλογη με την διαμόρφωση του εδάφους. Το βασικό στοιχείο του κεντρικού πυρήνα του χωριού είναι η πλατεία. Δίπλα σε εκείνη βρίσκεται η εκκλησία του χωριού.

«Είς το κεντρικότερον μέρος εκάστου χωριού είναι κτισμένη μεγαλοπρεπής εκκλησία προικισμένη και προικιζόμενη πάντοτε από τῆς εὐσεβείας με κτήματα. Πλησίον αὐτῆς, εἶναι ἡ πλατεῖα (παζάρ) λιθόστρωτος, σκιαζόμενη ἀπὸ ὑπερμεγέθεις πλατάνους, ἐντὸς αὐτῆς, ἢ ἐκτὸς εἶναι κρήνη, χέουσα ἄφθονον τῆς ψυχρότατον ὕδωρ. Πέριξ τῆς πλατείας υπάρχουνσι καθίσματα λίθινα καὶ εἰς ἓν μέρος τῆς στοᾶ ἡ περιστύλιον (χαϊάτι). Αὐτοῦ πλησίον εἶναι κτισμένοι ξενώνες (χαίρια) οὗτω τῆς ὀνομάζουσιν ἐκεῖ, εἰς τῆς οὐσίους καταλύουσιν οἱ διαβάται δωρεάν. Αἱ ἐντὸς τῶν χωρίων ὁδοὶ εἶναι λιθόστρωτοι καὶ αἱ ἄγουσαι εἰς τὰ κεντρικότερα μέρη τῶν κτημάτων...» (Ν. Μάγνητος; Περιήγησις ἢ τοπογραφία τῆς Θεσσαλίας καὶ Θετταλικῆς Μαγνησίας. Ἐν Ἀθήναις 1860, σελ.47)

«Κατὰ τῆς κέντρον τῆς εκάστου χωριού παρατηρεῖται πλατεῖα ἰκανῶς εὐρεία καὶ καλῶς λιθοστρωμένη, σκιαζόμενη ὑπὸ μεγάλων πλατάνων, ὑπὸ τὴν σκιάν τῶν ὁποίων εὐκτιστοὶ κρήναι προχέουσι διαυγῆς ὕδωρ. Ἡ πλατεῖα αὕτη εἶναι ἡ ἀγορὰ τοῦ χωριού, ἐνθα ἀνά πάσαν Κυριακὴν καὶ ἑορτὴν συνέρχονται οἱ κάτοικοι συναλλατόμενοι τῆς ἀλλήλους τῆς συζητοῦντες τὰ κοινὰ τοῦ χωριού συμφέροντα». (Διονυσίου Πύρρου τοῦ Θετταλοῦ; Περιήγησις ἱστορικὴ καὶ βιογραφία. Ἐν Ἀθήναις 1848, σελ.39)

Το ανηφορικό καλντερίμι του χωριού αποτελεί την βασική αρτηρία που συνδέει το κατώτερο με το ψηλότερο σημείο του χωριού, περνώντας από την κεντρική πλατεία. Το καλντερίμι διαμορφώνεται ελικοειδώς ανάλογα με τις υψομετρικές διαφορές, με τέτοιο τρόπο ώστε η κλίση του να μην είναι πολύ απότομη για να διευκολύνεται η ανάβαση των ανθρώπων και των υποζυγίων. Με αφετηρία αυτό, δημιουργείται ένα δίκτυο καλντεριμιών που συνδέει όλα τα σημεία του χωριού. Σε διάφορα σημεία του δικτύου αυτού υπάρχουν οι χαρακτηριστικές και διατηρητέες κρήνες του χωριού.

Η εκκλησία και το εμπορικό κέντρο της πλατείας του χωριού είναι προσιτά από όλες τις συνοικίες. Η ύπαρξη περισσότερων πλατειών στον απλό τύπο του πληρορείτικου χωριού δεν μεταβάλλει το βασικό χαρακτήρα του, καθώς μόνο η κεντρική πλατεία συγκεντρώνει όλα τα στοιχεία που αναφέραμε. Οι υπόλοιπες πλατείες έχουν εποχιακή ή περιστασιακή λειτουργία.

Στην συνέχεια, ο σύνθετος τύπος του πληρορείτικου χωριού αποτελείται από τέσσερα εφαπτόμενα κύτταρα, με ιδιαίτερο επιμέρους πυρήνα κοινωνικής ζωής. Τέλος, ο τρίτος τύπος του επινείου εξυπηρετεί της θαλάσσιες συγκοινωνιακές ανάγκες του χωριού.

Παρατηρώντας κανείς το χωριό της Μακρινίτσας από μακριά αντιλαμβάνεται την υπεροχή της έκτασης του φυσικού περιβάλλοντος του οικισμού, σε σχέση με τις δομημένες μάζες και την έντονα απότομη διάταξη του, επάνω στην κατακόρυφη κλίση του εδάφους. Τα φυσικά εμπόδια, το μεγάλο φαράγγι και ο άγονος βράχος του Σαρακηνού στα δυτικά, καθώς και η χαράδρα του Μεγάλου Ρέματος στα ανατολικά, καθόρισαν τα όρια της επέκτασης του δομημένου όγκου του οικισμού. Η ακανόνιστη τοποθέτηση των σπιτιών στον χώρο, η πληθώρα των ελεύθερων χώρων, καθώς και ο μεγάλος αριθμός πλατειών και πλατωμάτων, δίνει την αίσθηση μιας ελεύθερης χάραξης των επιμέρους συνοικιών του χωριού, οι οποίες μοιάζουν να συνθέτουν αυτόνομα έναν ξεχωριστό οικισμό. Οι επιμέρους συνοικίες επικοινωνούν μεταξύ τους με τον κεντρικό αυτοκινητόδρομο, τον βασικό πεζόδρομο, τους δευτερεύοντες λιθόστρωτους δρόμους και τα μεγάλα καλντερίμια. Η ύπαρξη εκκλησίας σε κάθε γειτονιά, αποτελεί το επιμέρους κέντρο της και προσδίδει μία εσωτερική ενότητα και συνεκτικότητα, ενώ ταυτόχρονα η κεντρική πλατεία του χωριού, η πλατεία Ειρήνης, αποτελεί τον βασικό πυρήνα του οικισμού και λειτουργεί ως ενοποιητικό στοιχείο μεταξύ των επιμέρους συνόλων.

Εικόνα 34. Απεικόνιση της σχέσης των σπιτιών και του κεντρικού λιθόστρωτου μονοπατιού που οδηγεί στην πλατεία (αριστερά).

Εικόνα 35. Απεικόνιση της σχέσης της χαρακτηριστικής κατοικίας και του κεντρικού καλντεριμιού που οδηγεί στο βόρειο τμήμα του χωριού, σύμφωνα με την σημερινή του κατάσταση (κέντρο) και σύμφωνα με το παρελθόν (δεξιά).

Η κατασκευή των σπιτιών και των περιφραγμάτων των οικοπέδων του χωριού στηρίζεται στο εθνικό δίκαιο, γνωστό ως «αστρέχα», σύμφωνα με το οποίο πρέπει να υπάρχει ελεύθερος χώρος μεταξύ των κτιρίων, ώστε να δημιουργούνται ανάμεσα τους οι διέξοδοι για τα ορμητικά νερά της βροχής. Σπάνια είναι η ύπαρξη μεσοτοιχίας μεταξύ των κτιρίων, με μοναδικό παράδειγμα το κέντρο του χωριού, όπου το πλήθος των σημερινών καταστημάτων, τα οποία αποτελούσαν εργοστάσια στο παρελθόν, δημιούργησε την ανάγκη για την επαφή των κτιρίων.

Εικόνα 36. Αποψη των σημερινών καταστημάτων που βρίσκονται στα όρια του κεντρικού πεζόδρομου του χωριού που οδηγεί στην κεντρική πλατεία Ειρήνης.

Εικόνα 37. Αποψη των σημερινών καταστημάτων που βρίσκονται στα όρια του μονοπατιού που υπάρχει στο τέλος της κεντρικής πλατείας Ειρήνης και οδηγεί στο δυτικό τμήμα του χωριού.

Σύμφωνα με τις ιστορικές πηγές, ο οικισμός της Μακρινίτσας αναπτύχθηκε σε τέσσερα κύρια στάδια. Το πρώτο στάδιο αποτέλεσε την ανάπτυξη γύρω από την Μονή της Οξείας Επισκέψεως και οδήγησε στην δημιουργία της πρώτης γειτονιάς του χωριού, η οποία σήμερα ονομάζεται γειτονιά της «Παναγίας ή Κοίμησης της Θεοτόκου». Στην συνέχεια, το δεύτερο στάδιο της ανάπτυξης αποτέλεσε η ενσωμάτωση του βόρειου τμήματος του χωριού. Το τρίτο στάδιο ανάπτυξης οδήγησε στην ενοποίηση του βόρειου και του κεντρικού τμήματος του χωριού και τέλος το τέταρτο στάδιο οδήγησε στην ενσωμάτωση του νότιου τμήματος, που αποτελεί την συνοικία της Κουκουράβας.

Εικόνα 38. Τοπογραφικά σχέδια με τα τέσσερα κύρια στάδια ανάπτυξης του χωριού της Μακρινίτσας.

2.3 Η κτιριολογική οργάνωση των κατοικιών

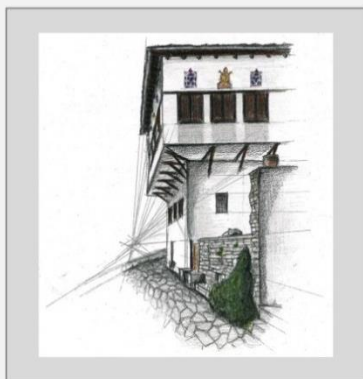
Η κτιριολογική οργάνωση των κατοικιών της Μακρινίτσας στην τουρκοκρατία

1^η Ενότητα: Η πρώτη ενότητα της «Πρώιμης Πηλιορείτικης Αρχιτεκτονικής» αναφέρεται ως η περίοδος της δημιουργικής προεργασίας. Τα αρχοντικά της εποχής χρονολογούνται στα μέσα του 18^{ου} αιώνα. Στην συγκεκριμένη περίοδο κατασκευάζονται οι πρώτοι πύργοι οι οποίοι ήταν επηρεασμένοι από τα πυργόσπιτα των Τούρκων τσιφλικάδων της Θεσσαλίας. Σύμφωνα με τα χαρακτηριστικά της συγκεκριμένης εποχής, ο κορμός τους είναι κατασκευασμένος από τοπικές πέτρες και καταλαμβάνει αρκετά μεγάλη έκταση. Στο σύνολό του ήταν διάτρητος από «πολεμότρυπες», με μικρά παράθυρα τοποθετημένα με συμμετρικό τρόπο. Η είσοδος προς το εσωτερικό του αρχοντικού γινόταν μέσω μίας μεγάλης και ψηλής εισόδου. Επιπλέον,

σύμφωνα με τα πρότυπα οικοδόμησης της συγκεκριμένης περιόδου, τα αρχοντικά αποτελούνται από τρεις ή και τέσσερις ορόφους, με την βάση τους να είναι τετραγωνική σε κάτοψη και κατασκευασμένη από πέτρα και τα εσωτερικά πατώματα τους, από την ανάμειξη πέτρας και ξύλου. Κοινά χαρακτηριστικά της εποχής αποτελούν επίσης οι διπλοί τοίχοι, οι πολεμίστρες και οι ειδικές καταπακτές, γνωστές ως «εματίστρες». Στον τελευταίο όροφο τους υπάρχουν ξύλινοι πρόβολοι που στηρίζουν άλλοτε ανοιχτούς και άλλοτε κλειστούς εξώστες, οι οποίοι ονομάζονται «εξώστεγα». Τέλος, παρατηρείται η έντονη εναλλαγή των κλειστών και ανοιχτών χώρων, μέσω των διαφορετικών σειρών παραθύρων.

σχήμα ορθής γωνίας (Γ). Επίσης, χαρακτηριστικό γνώρισμά τους αποτελεί το ισόγειο των αρχοντικών, γνωστό ως «κατώ». Τέλος, οι πολύχρωμοι φεγγίτες, οι οποίοι διακοσμούν τα ανοίγματα των παραθύρων, αποτελούν μια χαρακτηριστική ιδιαιτερότητα των ηπιορείτικων αρχοντικών της εποχής.

2η Ενότητα: Η δεύτερη αρχιτεκτονική ενότητα χρονολογείται περίπου στο 1750 με 1850 και βασίζεται στην παραδοσιακή τεχνική οικοδόμησης και παρέμεινε γνωστή ως η «κλασική περίοδος». Τα αρχοντικά της διαμορφώνονται με βάση την ανάγκη οχύρωσης των αστικών κέντρων της εποχής. Ο χαρακτήρας της εποχής επηρεάζεται από τους Ηπειρώτες και Μακεδόνες πρόσφυγες που έχουν εγκατασταθεί στο Πήλιο. Η πλειονότητα των αρχοντικών της εποχής είναι ενισχυμένα με ξυλοδεσιές ανά διαστήματα και οι υψηλότεροι όροφοι τους είναι κατασκευασμένοι από ελαφρύ υλικό, τον τοπικό τσατμά. Στον τρίτο όροφο βρίσκεται το «δοξάτο», ένας μεγάλος χώρος που καταλαμβάνει την πρόσοψη του κτιρίου και επικοινωνεί με τα υπόλοιπα δωμάτια, και τον «καλόν οντά» ή «μουςαφίρ οντά», δηλαδή τον κύριο χώρο υποδοχής. Ο ψηλότερος όροφος συνήθως εξέχει από τους κατώτερους ορόφους, δημιουργώντας τα «σαχνισιά». Η κατασκευή των ημιυπαίθριων χώρων και των χώρων υποδοχής ακολουθεί τα στοιχεία της μεγάλης πέτρινης βάσης και την κάτοψη σε

3η Ενότητα: Η τρίτη ενότητα της «Υστερης Ηπιορείτικης Αρχιτεκτονικής» χρονολογείται περίπου στο 1860 με 1890 και ακολούθησε την πρόωρη άνθηση των απόδημων Ηπιορειτών, και ειδικότερα των πλούσιων επαναπαρισμένων Αιγυπτίων Ηπιορειτών. Βασίστηκε στον σύγχρονο τρόπο ζωής, στις επιρροές από την αιγυπτιακή αρχιτεκτονική και είναι εμπλουτισμένη με «ακαδημαϊκά στοιχεία». Στην συγκεκριμένη περίοδο η κεντρική είσοδος συνδέεται απευθείας με την μακρόστενη σάλα στο εσωτερικό του αρχοντικού και στο δεξί και αριστερό της τμήμα προβάλλονται με αρμονικό τρόπο τα δωμάτια. Χαρακτηριστικά της εποχής αποτελούν η μεγάλες σκάλες καθώς και τα τρίβολα τόξα της κατασκευής.

Πίνακας 3. Πίνακας με την κτιριολογική οργάνωση των κατοικιών της Μακρινίτσας στο πέρασμα των χρόνων.

Οι κατηγορίες των κατοικιών

Η αρχιτεκτονική κληρονομιά της Μακρινίτσας αποτελεί το πιο αντιπροσωπευτικό παράδειγμα της *Ηπιορείτικης Αρχιτεκτονικής*. Η χαρακτηριστική οικοδομική και αρχιτεκτονική σύνθεση αναπτύχθηκαν κατά τα χρόνια της οικονομικής ανάπτυξης και αποτέλεσαν απόρροια του πνεύματος των κατοίκων του χωριού και της εκπαίδευσης και εμπειρίας των τοπικών τεχνιτών.

Ο τρόπος δόμησης των κατοικιών της Μακρινίτσας διαχωρίζεται σε τρεις κατηγορίες, σύμφωνα με τις κοινωνικές τάξεις που αναπτύχθηκαν στο χωριό, και οι οποίες είναι:

- α) τα *αρχοντικά*, τα οποία αποτελούσαν τις κατοικίες των εμπόρων και των βιοτεχνών,
- β) τα *μεσοαστικά*, τα οποία ανήκαν στους τεχνίτες και στους αγρότες,
- γ) τα *λαϊκά*, δηλαδή οι κατοικίες των εργατών και των αγωγιατών και της χαμηλής εισοδηματικής τάξης.

Τα μεσοαστικά σπίτια είχαν παρόμοια μορφή με εκείνη των αρχοντικών, με εξαίρεση την ποιότητα των υλικών και της κατασκευής, γεγονός που καθιστά σε ορισμένες περιπτώσεις δύσκολη την μεταξύ τους διάκριση.

Πυργόσπιτα																															
																															
	Αρχοντικά	Μεσοαστικά	Λαϊκά																												
ΣΠΙΤΙΑ ΟΡΘΟΓΩΝΙΚΑ ΜΟΝΟΧΩΡΑ	<table border="1"> <tr> <td>Δίχωρα</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td rowspan="3">Τρίχωρα</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td rowspan="2">Τετράχωρα</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td rowspan="2">ΣΠΙΤΙΑ ΣΧΗΜΑΤΟΣ "Γ" ΤΡΙΧΩΡΑ</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </table>			Δίχωρα				Τρίχωρα										Τετράχωρα							ΣΠΙΤΙΑ ΣΧΗΜΑΤΟΣ "Γ" ΤΡΙΧΩΡΑ						
Δίχωρα																															
Τρίχωρα																															
																															
																															
Τετράχωρα																															
																															
ΣΠΙΤΙΑ ΣΧΗΜΑΤΟΣ "Γ" ΤΡΙΧΩΡΑ																															
																															
ΣΠΙΤΙΑ ΟΡΘΟΓΩΝΙΚΑ ΔΙΧΩΡΑ																															
ΣΠΙΤΙΑ ΤΕΤΡΑΠΛΕΥΡΑ ΜΟΝΟΧΩΡΑ																															
ΣΠΙΤΙΑ ΟΡΘΟΓΩΝΙΚΑ ΤΡΙΧΩΡΑ																															
ΣΠΙΤΙΑ ΟΡΘΟΓΩΝΙΚΑ ΤΕΤΡΑΧΩΡΑ																															
ΣΠΙΤΙΑ ΣΧΗΜΑΤΟΣ "Γ" ΤΡΙΧΩΡΑ																															
Νεοκλασσικές Επιρροές																															
																															

Πίνακας 4. Η καταγραφή των βασικών τυπολογιών των πληορείτικων σπιτιών που χαρακτηρίζει τις παραδοσιακές κατοικίες του χωριού της Μακρινίτσας. (αριστερά)

Πίνακας 5. Η εξέλιξη στην τυπολογία της βασικής μορφής των αρχοντικών, των μεσοαστικών και λαϊκών σπιτιών με αφετηρία τις αρχές του 17^{ου} αιώνα και τέλος τον 19^ο αιώνα. (δεξιά)

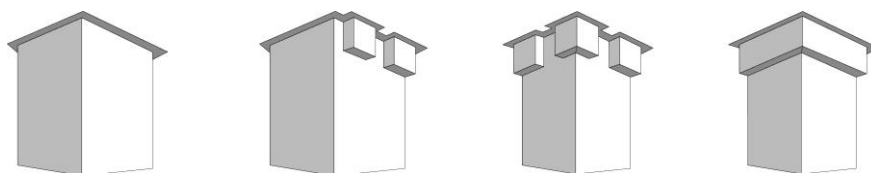
Αγροτική Βοηθητική Κατοικία		
	Τετραγωνική	Πλατυμέτωπη
Μονόχωρα		
Δίχωρα		
Τρίχωρα		
Τετράχωρα		

Πίνακας 6. Η εξέλιξη στην τυπολογία της παραδοσιακής αγροτικής κατοικίας που είχε βοηθητική χρήση στο παρελθόν.

Συμπερασματικά, παρατηρούμε πως η μορφή των περισσότερων σπιτιών της Μακρινίτσας ακολουθεί την εξέλιξη της μορφής του βυζαντινού πύργου. Μετά την άνοδο της αστικής τάξης, τα πυργόσπιτα αποκτούν κυρίαρχη θέση, ενώ τα αγροτόσπιτα άρχισαν να μειώνονται σε αριθμό με το πέρασμα των χρόνων.

Στις περιπτώσεις όπου ήταν δύσκολη η επικοινωνία και η μεταφορά των προϊόντων στην κατοικία, οι κάτοικοι κατασκεύαζαν στον χώρο της καλλιέργειας μονόροφα ή διώροφα αγροτικά κτίσματα, ορθογώνιας πλατυμέτωπης κάτοψης, που βοηθούσαν στην συγκέντρωση, στην επεξεργασία, αλλά και στην προφύλαξη των γεωργικών προϊόντων που παρήγαγαν.

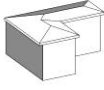

Η μορφή των κατοικιών που χρονολογούνται μετά τις αρχές του 20^{ου} αιώνα βασίζεται στους βασικούς τύπους της μορφολογίας των παραδοσιακών κατοικιών που αναλύονται παραπάνω. Συχνά, παρουσιάζουν διάφορες παραλλαγές των χαρακτηριστικών παραδοσιακών τύπων, με την προσθήκη νεότερων επεμβάσεων ή ακόμα και αυθαίρετων αποκαταστάσεων, που αλλοιώνουν συχνά την αυθεντικότητα, την συνέχεια και την συνοχή της τοπικής πληρορέικτης μορφολογίας.

Εικόνα 39. Η εξέλιξη της μορφής του πύργου και η μετατροπή του σε πυργόσπιτο.

	→	
	→	
	→	
	→	
	→	
	→	
	→	

Πίνακας 7. Η εξέλιξη στην μορφή του βασικού τύπου των αρχοντικών και των μεσοαστικών σπιτιών της Μακρινίτσας.

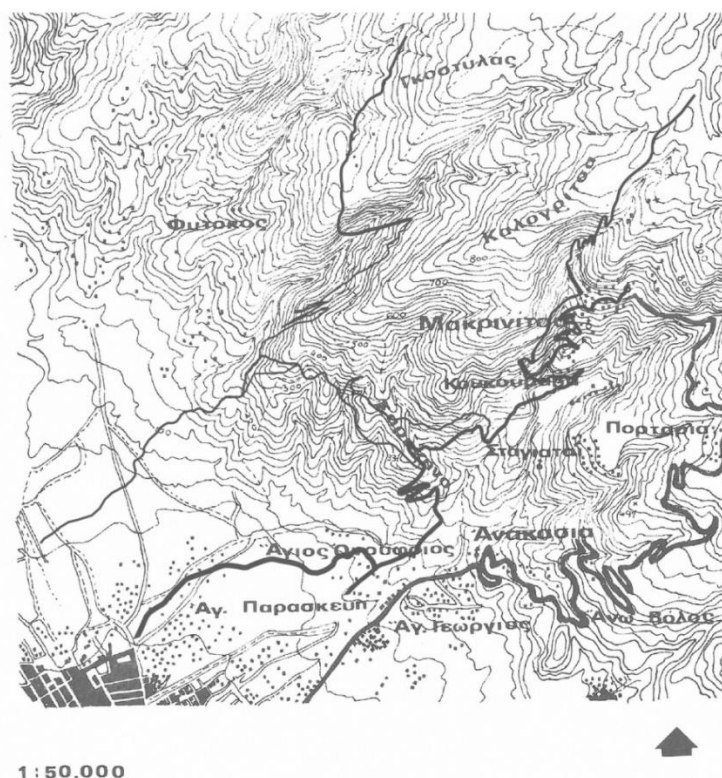
	→		
		→	
	→		
	→		

Πίνακας 8. Η εξέλιξη στην μορφή του βασικού τύπου των λαϊκών σπιτιών της Μακρινίτσας.

2.4 Η κυκλοφορία

Η κυκλοφορία στο εσωτερικό του χωριού γίνεται μόνο μέσω των χωμάτινων και των λιθόστρωτων πεζόδρομων, δηλαδή των γνωστών καλντεριμιών, καθώς η απότομη κλίση και η δύσβατη μορφή του εδάφους κατέστησαν αδύνατη την ασφαλτόστρωση.

Η σύνδεση του χωριού της Μακρινίτσας με την πόλη του Βόλου και με το ανατολικότερο Πήλιο, γίνεται μέσω του γειτονικού χωριού της Πορταριάς. Επιπλέον, η νεότερη διάνοιξη ενός καινούργιου δρόμου στο νοτιανατολικό τμήμα του οικισμού εξασφαλίζει την απευθείας σύνδεση της Μακρινίτσας με την πόλη του Βόλου.

Εικόνα 40. Ο τοπογραφικός χάρτης της Μακρινίτσας και οι πορείες σύνδεσης του χωριού με την πόλη του Βόλου και τα γειτονικά χωριά.

2.5 Η κατασκευή των καλντεριμιών

Η κατασκευή των καλντεριμιών γίνεται από τοπικούς αργόλιθους, χωρίς απαραίτητα την χρήση συνδετικού υλικού, δηλαδή συνδετικού κονιάματος. Αρχικά, γίνεται η διαλογή της κατάλληλης πέτρας, που συνήθως είναι άσπρος ασβεστόλιθος, και στην συνέχεια γίνεται η προετοιμασία της υποδομής με ρηχή εκσκαφή. Ακολουθεί η διαμόρφωση των παρειών του καλντεριμιού με μεγαλύτερες πέτρες ώστε να προεξέχουν σε ικανό ύψος πάνω από το έδαφος. Στη συνέχεια, κατασκευάζονται τα ρίχια των αναβαθμών, με μεγάλες πέτρες κάθετα καρφωμένες στο χώμα, στις περιπτώσεις όπου η κλίση του εδάφους το απαιτεί, δηλαδή η κλίση του να υπερβαίνει το 10%.

Το πλάτος του λιθόστρωτου πεζόδρομου καθορίζονταν από το πλάτος ενός ζώου. Για το στρώσιμο του καλντεριμιού και την σύσφιξη μεταξύ των λίθων χρησιμοποιούνταν μικρότερες πέτρες, τα τσιβίκια, τις οποίες χτυπούσαν δυνατά με το συνηθισμένο για την περιοχή σφυρί, τον ματρακά. Στην μία άκρη του καλντεριμιού και συνήθως στην εσωτερική πλευρά του, κατασκευάζονται μικρά αυλάκια που προορίζονται για το πότισμα των περιβολιών και είναι γνωστά με το όνομα καναλέτα.

Εικόνα 41. Σύνθεση εικόνων που απεικονίζουν τον τρόπο κατασκευής των χαρακτηριστικών καλντεριμιών του χωριού.

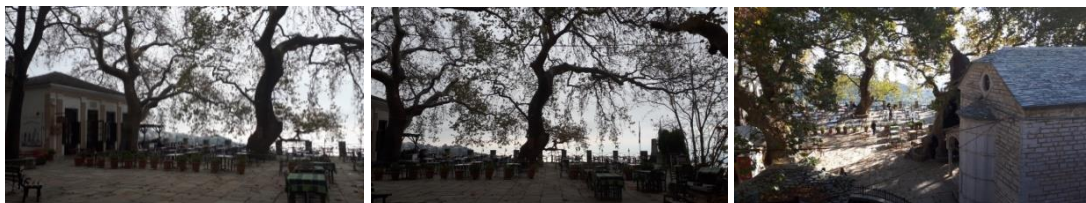
2.6 Οι ελεύθεροι χώροι

Οι ελεύθεροι χώροι του χωριού διαχωρίζονται σε δύο βασικές κατηγορίες, ανάλογα με το είδος των αναγκών που ικανοποιούν. Η πρώτη κατηγορία αφορά τους ιδιωτικούς ελεύθερους χώρους, όπως είναι οι αυλές των σπιτιών, ενώ η δεύτερη κατηγορία αποτελεί τους δημόσιους, είτε διαφορετικά κοινόχρηστους ελεύθερους χώρους. Οι συγκεκριμένοι χώροι αναγνωρίζονται ως οι διαπλατύνσεις μπροστά στις κρήνες του χωριού, οι αυλές μπροστά στις εκκλησίες, στα μουσεία και παλαιότερα στα σχολεία, και τέλος οι κύριες πλατείες του χωριού, με μεγαλύτερη την πλατεία Ειρήνης, στο κέντρο του χωριού.

Εικόνα 42. Τοπογραφικός χάρτης του κέντρου της Μακρινίτσας, όπου επισημαίνονται οι πλατείες και οι κοινόχρηστοι ελεύθεροι χώροι. Συγκεκριμένα, επισημαίνονται η:

1. Κεντρική πλατεία – πλατεία Ειρήνης (κοινωνικό και εμπορικό κέντρο)
2. Πλατεία Μπράνης (χώρος στάθμευσης)
3. Πλατεία Παναγίας (θρησκευτικό κέντρο)
4. Πλάτωμα Μαργαρίτας Μπασδέκης (πλάτωμα απομόνωσης και θέασης)

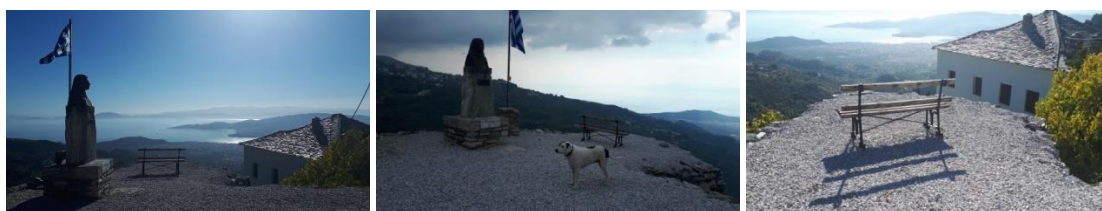
Εικόνα 43. Σύνθεση εικόνων που απεικονίζουν την κεντρική πλατεία Ειρήνης.

Εικόνα 44. Σύνθεση εικόνων που απεικονίζουν την πλατεία Μπάνης.

Εικόνα 45. Σύνθεση εικόνων που απεικονίζουν την πλατεία της Παναγίας.

Εικόνα 46. Σύνθεση εικόνων που απεικονίζουν το πλάτωμα της Μαργαρίτας Μπασοδέκης.

2.7 Οι κρήνες

Οι κρήνες με τα τρεχούμενα νερά τους αποτελούσαν το χαρακτηριστικό γνώρισμα του χωριού της Μακρινίτσας, καθώς ήταν ένα χωριό πλούσιο σε πηγαία ύδατα. Δεν είναι τυχαίο που το όνομα της Μακρινίτσα θεωρείται πως προέρχεται από το υποκοριστικό "Μόκρινα", σλαβικής προέλευσης, το οποίο σημαίνει "βρεγμένη" και εκφράζει τον υδάτινο χαρακτήρα του χωριού.

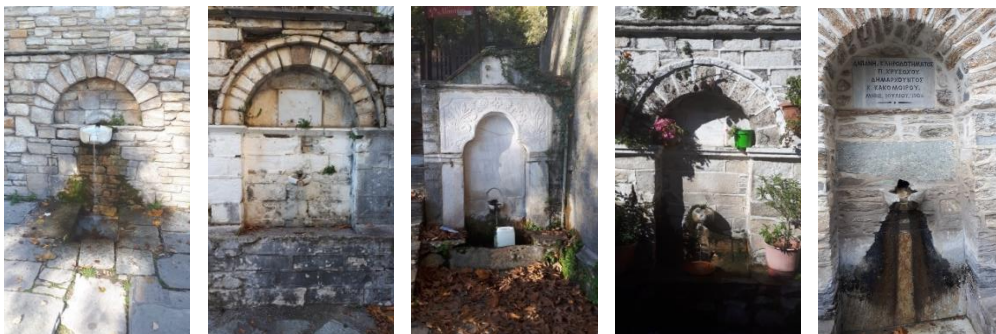
Ο γλυπτικός διάκοσμος με το όνομα του δωρητή κοσμή τις κρήνες και δημιουργήθηκε για πρώτη φορά στις αρχές του 1780, από τον Ηπειρομακεδονίτη τεχνίτη Μίλιο μαζί με τον Πηλιορείτη αρματολό Στέργιο Μπασοδέκη, σύμφωνα με το ημερολόγιο της Κοινότητας της Μακρινίτσας κατά το 2007. Ο διάκοσμος αποτελούταν από πέτρες και μάρμαρα που είχαν λαξευτεί επιμελώς και είχαν ενωθεί μεταξύ τους με το «κουρασάνι» ως συνδετικό υλικό, το οποίο ήταν ένα μείγμα ασβεστοκονιάματος με θραύσματα κεραμιδιών, τρίχες αλόγου ή κατσίκας και ασπράδι αυγού. Η γνωστότερη και μεγαλύτερη κρήνη του χωριού είναι εκείνη που βρίσκεται στην κεντρική πλατεία Ειρήνης, γνωστή με την ονομασία «η κρήνη με τα λιοντάρια» ή «η κρήνη με το θάνατο νερό». Σύμφωνα με την παράδοση, οι γέροντες του χωριού, στηριζόμενοι στην μακροζωία των κατοίκων του χωριού, υποστήριζαν πως όποιος έπινε από το νερό της κρήνης ζούσε πολλά χρόνια.

Εικόνα 47. Σύνθεση εικόνων που απεικονίζουν την γνωστότερη και μεγαλύτερη κρήνη του χωριού που βρίσκεται στην κεντρική πλατεία Ειρήνης, γνωστή με την ονομασία «η κρήνη με τα λιοντάρια» ή «η κρήνη με το θάνατο νερό».

Σύμφωνα με την Υπουργική Απόφαση ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/2623/44507/12-9-1995 - ΦΕΚ 830/Β/2-10-1995, οι σαράντα κρήνες της Μακρινίτσας, μαζί με τον περιβάλλοντα χώρο τους χαρακτηρίζονται ως διατηρητέα μνημεία. Συγκεκριμένα αναφέρεται πως: «Χαρακτηρίζουμε ως ιστορικά διατηρητέα μνημεία, που χρειάζονται ειδική κρατική προστασία σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν 1469/50, τις σαράντα κρήνες της Μακρινίτσας Πηλίου, όπως ορίζονται στο συνημμένο κατάλογο, με τον άμεσα περιβάλλοντα χώρο τους, διότι αποτελούν σημαντικά δείγματα ειδικών κατασκευών, απαραίτητα για τη μελέτη της εξέλιξης της αρχιτεκτονικής στον τομέα αυτό. Επίσης αποτελούν σημεία αναφοράς για τους κατοίκους της περιοχής και συνδέονται άμεσα με τις ιστορικές μνήμες».

Εικόνα 48. Σύνθεση εικόνων που απεικονίζουν χαρακτηριστικές κρήνες του χωριού.

Εικόνα 49. Σκίτσο με την κρήνη που βρίσκεται στον εξωτερικό προάυλιο χώρο του Δημοτικού Σχολείου.

3. Το πολιτιστικό επίπεδο

Οι μεγαλύτεροι κάτοικοι του χωριού θυμούνται και διηγούνται τις ιστορίες, τα παραδοσιακά τραγούδια, τους χορούς, τις παροιμίες και τα ιατρικά μυστικά και «γιατροσόφια» του παρελθόντος, γεγονός που συνθέτει, συντηρεί και μεταβιβάζει στις νεότερες γενιές τον λαογραφικό πλούτο της Μακρινίτσας. Οι Μακρινιτσιώτες, όπως και όλοι οι Πηλιορείτες αγαπούν τα γλέντια, τα πανηγύρια, τους εορταστικούς χορούς και γενικότερα «την ζωή και τις αδιάκοπες αναζητήσεις για την βελτίωσή της».

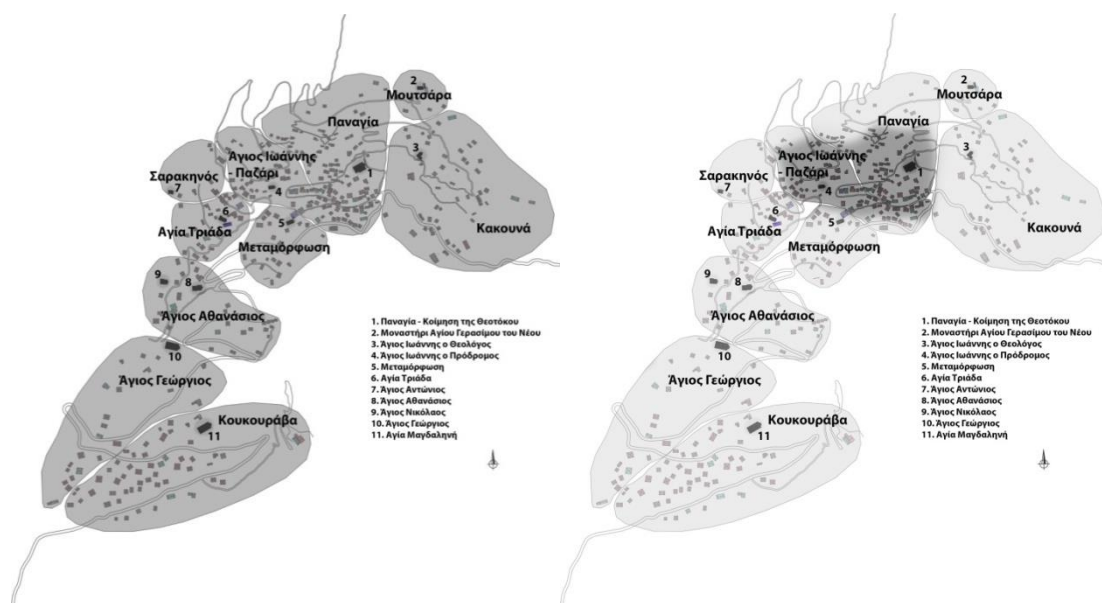
Σύμφωνα με τους Δημητριείς (οι κάτοικοι της Δημητριάδας), «τά ἤθη τῶν ἀνθρώπων... εἶναι πολιτισμένα. [...] Οἱ ἄνθρωποι ὅλοι καλοφορεμένοι κατὰ τὴν συνήθεια τοῦ τόπου. [...] Οἱ δυτικοί (Πηλιορείτες) εἶναι φιλοξενότεροι ἀπὸ τοὺς ἀνατολικούς ὡσάν ὅπου ἔχουν καὶ τὰ ἀναγκαῖα ἀφθονώτερα, ἐλευθεριώτεροι, δημοκρατικότεροι καὶ στασιωδέστεροι. Οἱ δυτικοί εἶναι εὐφυνέστεροι γενικῶς...». Επιπρόσθετα, οι κάτοικοι της Μακρινίτσας, «τρώγουν καὶ πίνουν καλούτζικα, και εἶναι σχεδόν ὅλοι πρόσχαροι, συμποτικοί και ἐλευθέριοι ὡσάν ὅπου ἔχουν καὶ τὸν τρόπο· ἀγαποῦν πολλά νά πρωτεύουν εἰς κάθε τί, καὶ αὐτό προέρχεται ἴσως, ἐπειδὴ γεννῶνται εἰς μία χώρα ὅπου πρωτεύει εἰς ἄλλα χωριά».

Εικόνα 50. Η παραδοσιακή ενδυμασία των γυναικών της Μακρινίτσας, κατά το 1825. (σύμφωνα με το βιβλίο του Θ. Μ. de Stackelberg)

3.1 Οι εκκλησίες

Η θρησκευτική πίστη των Μακρινιτσιωτών είναι ακόμα ενεργή και άρρηκτα συνυφασμένη με τον αγώνα για την ελευθερία του έθνους. Οι παππούδες του χωριού συνεχίζουν να εξιστορούν τους θρύλους και τις ιστορίες, γύρω από τα θαύματα και την βοήθεια της Παναγίας στα δύσκολα χρόνια του χωριού. Επιπλέον, κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας φημολογούνταν από επιγραφές που βρέθηκαν στο εσωτερικό των ναών ότι ορισμένες από τις τοπικές εκκλησίες και τα εξωκλήσια του χωριού, με γνωστότερο τον ναό του Αγ. Νικολάου, λειτουργούσαν ως «κρυφό σχολειό», διασφαλίζοντας την εκπαίδευση και την μεταβίβαση του εθνικού πνεύματος. Άλλωστε το πολεοδομικό σύστημα και ο τρόπος εξάπλωσης του οικισμού βασίστηκε στις υπάρχουσες εκκλησίες του χωριού, οι οποίες αριθμούνται σε περισσότερες από δέκα και συγκροτούν τις επιμέρους συνοικίες, οι οποίες χωρίζονται σε γειτονιά (μαχαλάδες): Μουτσάρα, Κακουνά, Παναγία, Άγιος Ιωάννης - Παζάρι, Σαρακηνός, Αγία Τριάδα, Μεταμόρφωση, Άγιος Αθανάσιος, Άγιος Γεώργιος και Κουκουράβα.

Εικόνα 51. Οι επιμέρους γειτονιές (μαχαλάδες) του χωριού με κύριο κέντρο αναφοράς τις εκκλησίες της περιοχής τους. (αριστερά). Με σκούρο χρώμα επισημαίνονται οι γειτονιές με την μεγαλύτερη επισκεψιμότητα. (δεξιά)

Επιπλέον όμως και το πολιτιστικό επίπεδο των κατοίκων του χωριού είναι συνδεδεμένο με την θρησκεία. Σύμφωνα με διάφορα παλιά χειρόγραφα, τα οποία χρονολογούνται περίπου το 1700, το δίκαιο και οι νόμοι των Πηλιορείτών που είχαν διαμορφωθεί κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας, δεν είχαν κωδικοποιηθεί, παρά βασίζονταν στην συνείδηση των κατοίκων και στο «κατά Θεόν».

Εικόνα 52. Σύνθεση εικόνων που απεικονίζουν το χαρακτηριστικό καμπαναριό της εκκλησίας της Παναγίας ή αλλιώς της Κοίμησης της Θεοτόκου, το οποίο αποτελεί σημείο αναφοράς για τους κατοίκους και τους επισκέπτες του χωριού.

Οι Εκκλησίες της Μακρινίτσας

Ο Ναός της Κοίμησης της Θεοτόκου Μακρινίτσας

Ο ναός της Παναγίας, αφιερωμένος στην Κοίμηση της Θεοτόκου, αποτελεί την σημερινή Μητρόπολη της Μακρινίτσας. Ο ναός κτίστηκε το 1767, ενσωματώνοντας δομικό υλικό από το παλαιότερο καθολικό της μονής Οξείας Επισκέψεως, το οποίο είχε καταρρεύσει. Εσωτερικά, φυλάσσεται ανάγλυφο σε λευκό μάρμαρο, προερχόμενο από το παλιό μοναστήρι, που αναπαριστά την Παναγία με την μορφή δεόμενης και χρονολογείται τον 13^ο αιώνα.

Ο Προφήτης Ηλίας Μακρινίτσας

Ο Προφήτης Ηλίας Μακρινίτσας είναι κτισμένος σε πλάτωμα, κοντά σε μία μεγάλη πηγή και συγκεκριμένα στον δρόμο προς το Τρανό Ίσωμα και το Πουρί. Παλαιότερα υπήρξε μοναστήρι, από το οποίο διατηρείται το καθολικό, σε άριστη κατάσταση, καθώς και ένα μεγάλο κτίριο, το οποίο στο παρελθόν αποτελούσε τον κύριο χώρο φιλοξενίας της Μονής.

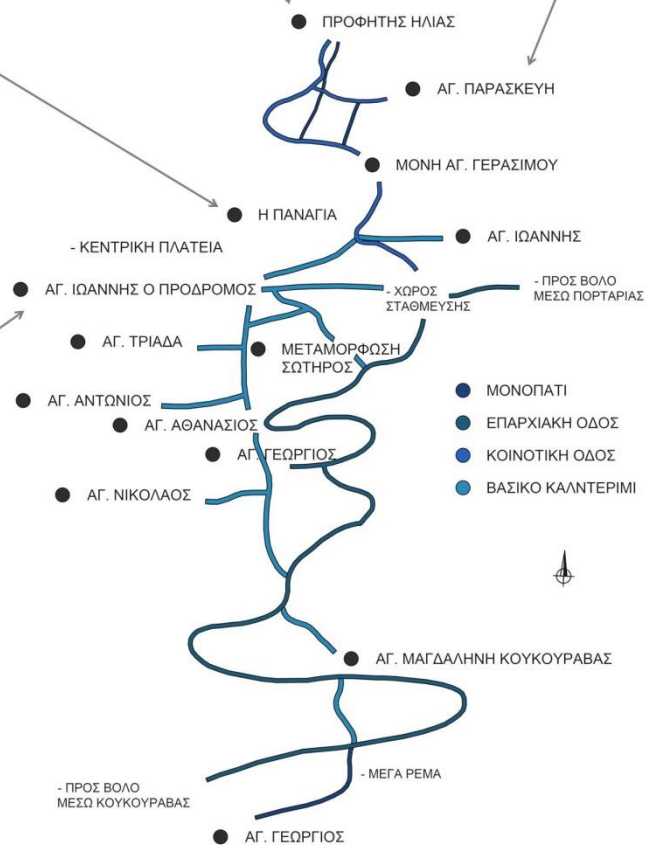
Η Αγία Παρασκευή Μακρινίτσας

Η εκκλησία της Αγίας Παρασκευής βρίσκεται πάνω από την Μακρινίτσα, σε υψόμετρο 845 μέτρων. Κατασκευάστηκε το 1793 και αποτελεί εκκλησία βασιλικού ρυθμού, χωρίς τρούλο, με στέγη επικαλυμμένη με πλάκες. Η εκκλησία υπήρξε καθολικό Μονής, η οποία όμως διαλύθηκε και έτσι απέμειναν μονάχα κάποια βοηθητικά κτίσματα αυτής, καθώς και η κρήνη της Μονής.

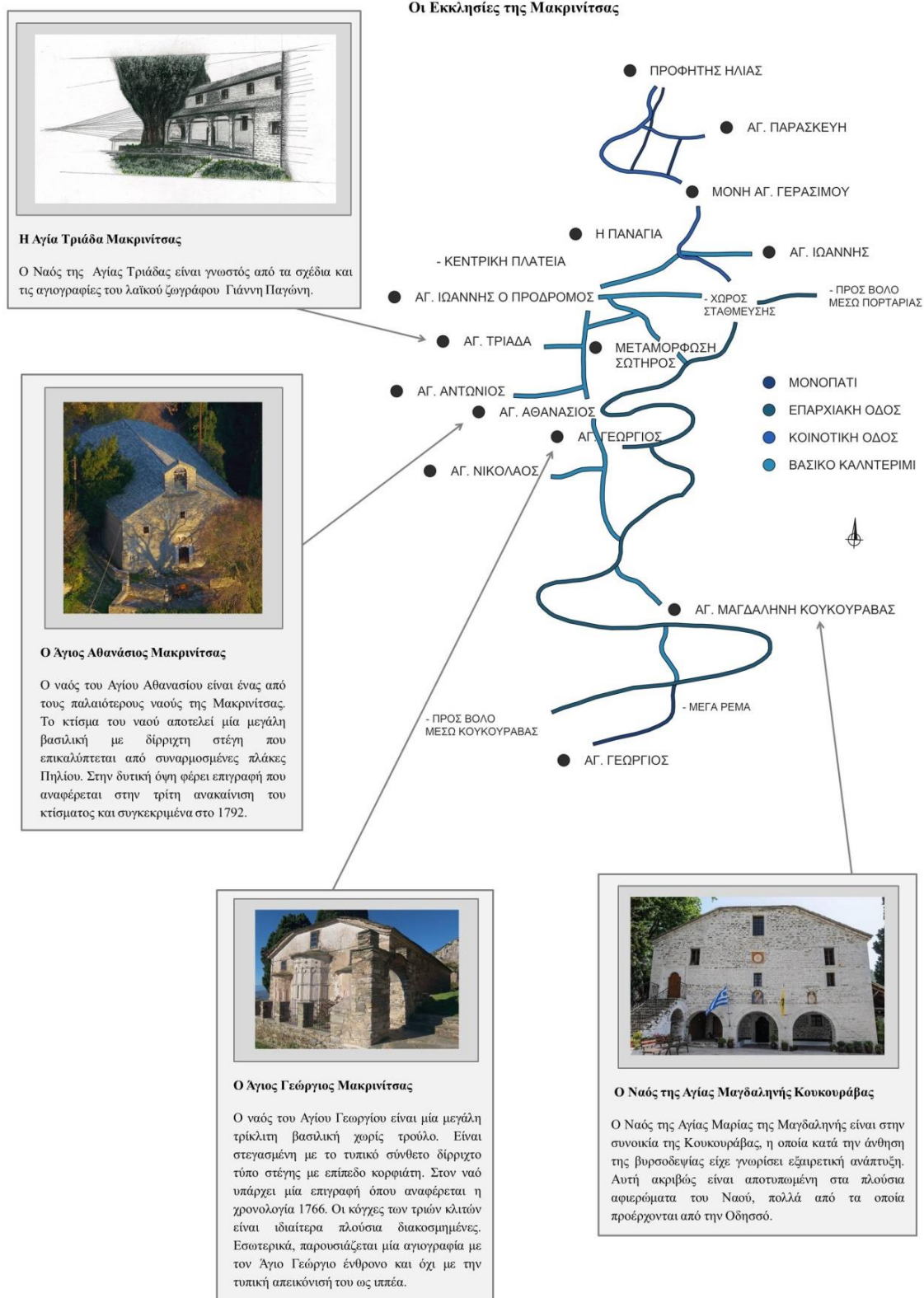
Ο Άγιος Ιωάννης Μακρινίτσας

Ο ναός του Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου είναι κτισμένος στο κέντρο της κεντρικής πλατείας της Μακρινίτσας. Το μονόχωρο, δρομικό κτίσμα αποτελείται από ένα ιερό με τρεις αψίδες, έντονα διακοσμημένες με λίθινα ανάγλυφα λαϊκής τέχνης, με τυπική νατουραλιστική θεματολογία. Μοναδικό στοιχείο του ναού αποτελεί η ενσωμάτωση πλακών με έμμετρες επιγραφές, που πιθανολογείται να γράφτηκαν από τον τοπικό λόγιο Παπαπολύζο. Η σημερινή ξύλινη στέγη αντικατέστησε την αρχική, η οποία είχε καταρρεύσει το 1955. Εσωτερικά, ο ναός φέρει τέμπλο που χρονολογείται κατά τα μέσα του 19^{ου} αιώνα. Η εκκλησία κτίστηκε το 1806 και στην τοιχοποιία της ενσωματώθηκαν μεγάλες μαρμάρινες πλάκες, οι οποίες χωρίζονται σε στρώσεις με κεραμικό δομικό υλικό. Ο ναός έχει μνημειακό χαρακτήρα, γεγονός που δηλώνει την ευμάρεια του χωριού στις αρχές του 19^{ου} αιώνα.

Πίνακας 9. Διάγραμμα δρόμων, μονοπατιών και καλντεριμιών και πίνακες με φωτογραφίες που απεικονίζουν τις εκκλησίες του χωριού.

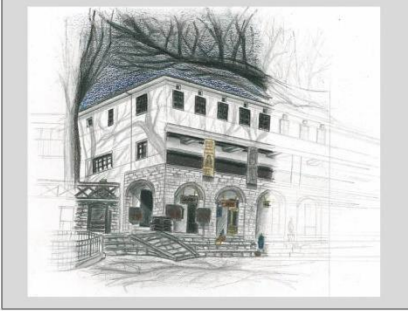

Πίνακας 10. Διάγραμμα δρόμων, μονοπατιών και καλντεριμιών και πίνακες με φωτογραφίες και σκίτσα που απεικονίζουν τις εκκλησίες του χωριού.

3.2 Τα μουσεία

Τα Μουσεία της Μακρινίτσας

Το Βυζαντινό Μουσείο Μακρινίτσας

Το Μουσείο αποτελείται από τους δύο υψηλότερους ορόφους του κτιρίου που βρίσκεται στην κεντρική πλατεία της Μακρινίτσας, ακριβώς δίπλα από τον ναό του Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου.

Το Μουσείο δημιουργήθηκε με πρωτοβουλία της Εκκλησίας, με σκοπό να διαφυλάξει και να προβάλει τα σπουδαιότερα εκκλησιαστικά κειμήλια του ιστορικού πληρορέιτου χωριού της Μακρινίτσας. Μεταξύ των εκθεμάτων εξέχουσα θέση κατέχει το μαρμαρόγλυπτο της Παναγίας της Οξείας Επισκέψεως, από την οποία «δανείστηκε» την ονομασία του το Μουσείο «Οξεία Επίσκεψης». Η μονή χρονολογείται στον 13ο αιώνα μ. Χ. και το καθολικό της βρισκόταν στην θέση όπου ανεγέρθηκε ο ναός του Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου. Επιπλέον, το αρχαιότερο εκκλησιαστικό κειμήλιο που φιλοξενείται στο Μουσείο είναι μια φορητή εικόνα του Χριστού, που χρονολογείται τον 17ο αιώνα. Επιπλέον, ιδιαίτερα σημαντική είναι η εικόνα της Ανάστασης διά χειρός του Θεόφιλου, που φιλοτεγήθηκε το 1911, δύο ασημένια πολυκάντηλα του 19ου αιώνας, πολύτιμα ιερατικά άμφια από την προσωπική συλλογή του πρωτοσύγκελου της Μητρόπολης Δημητριάδος π. Δαμασκηνού και πολλά ακόμη εκκλησιαστικά αντικείμενα μεγάλης ιστορικής αξίας.

Το Λαογραφικό Μουσείο Μακρινίτσας

Το Λαογραφικό Μουσείο Μακρινίτσας στεγάζεται στο παραδοσιακό Αρχοντικό Τοπάλη που βρίσκεται κοντά στην πλατεία της Μακρινίτσας. Το τριώροφο αρχοντικό χτίστηκε το 1844 με τη χαρακτηριστική αρχιτεκτονική του Πηλίου και διαθέτει μια μεγάλη συλλογή εκθεμάτων.

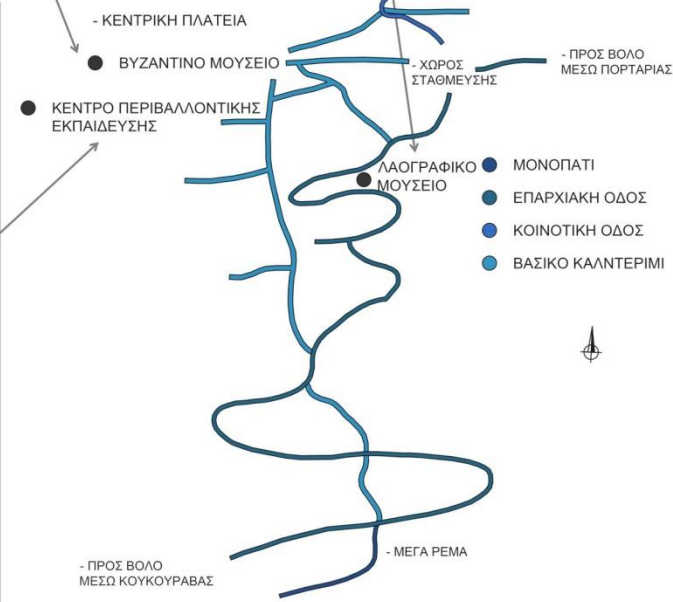
Σε αυτό το μουσείο φυλάσσονται εκθέματα από την καθημερινή ζωή, είδη οικιακής χρήσης, παραδοσιακές φορεσιές, εργαλεία, παραδοσιακά εργόχειρα, παλιά όπλα, λάβαρα και κειμήλια των ανθρώπων που ζύσαν τόσο στο χωριό της Μακρινίτσας, όσο και στα υπόλοιπα χωριά του Πηλίου κατά το πέρασμα των αιώνων.

Το Αρχοντικό Τοπάλη χαρακτηρίστηκε το 1985 Διατηρητέο Μνημείο Ιστορικής σημασίας.

Το Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Κ.Π.Ε.)

Στο αρχοντικό Βατσαρέα-Μαυράκη λειτουργεί το Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Κ.Π.Ε.) Μακρινίτσας, ένα από τα 40 όμοια κέντρα που λειτουργούν στην Ελλάδα υπό την εποπτεία του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. Οι στόχοι του κέντρου είναι: ενημέρωση, εκπαίδευση, ευαισθητοποίηση, καθώς και ενεργοποίηση μαθητών, εκπαιδευτικών και γενικότερα των επισκεπτών και των τουριστών Ελλήνων και ξένων της περιοχής του Πηλίου σε θέματα προστασίας και σεβασμού του περιβάλλοντος, αειφόρου ανάπτυξης και γνησιότητας με το πλούσιο φυσικό περιβάλλον της περιοχής.

Πίνακας 11 . Διάγραμμα δρόμων, μονοπατιών και καλντεριμιών και πίνακες με σκίτσα που απεικονίζουν τα μουσεία του χωριού.

3.3 Οι «Μάηδες»

Σύμφωνα με τους δύο σημαντικούς γέροντες του χωριού, τον Δημήτριο Αρβανίτη και τον Ευθύμιο Ρίζο, το έθιμο των Μάηδων ξεκίνησε από το χωριό της Μακρινίτσας και χρονολογείται από τα χρόνια της Τουρκοκρατίας. Για τους Μακρινιτσιώτες και όλους τους Πηλιορείτες το συγκεκριμένο έθιμο συμβόλιζε την αναγέννηση της φύσης και τον ερχομό του καλοκαιριού, σύμφωνα πάντα με τις αλλοιώσεις που δεχόταν από τις εθνικές και κοινωνικές μεταβολές στο πέρασμα του χρόνου. Σύμφωνα με τα λόγια των γερόντων του χωριού, το έθιμο των Μάηδων συγκροτήθηκε κατά τα χρόνια του Ρήγα Φεραίου, όταν ο σημαντικός αυτός εθνικός αγωνιστής προσπαθούσε με κάθε τρόπο να ενισχύσει τον ξεσηκωμό των Ελλήνων και τους παρακινούσε να συνεργαστούν όλοι για την ελευθερία. Οι Μάηδες, έχοντας μασκαρευτεί με ελληνοτουρκικό τρόπο, μπορούσαν να μετακινούνται από χωριό σε χωριό με σκοπό να μεταφέρουν τα επαναστατικά μηνύματα και να μαζεύουν χρήματα για να ενισχύσουν τον αγώνα, ξεγελώνοντας τους Τούρκους στρατιώτες, οι οποίοι τους αντιμετώπιζαν ως μία απλή ομάδα χωρατατζήδων και γελούσαν μαζί τους. Στην συνέχεια, ο συνωμοτικός χαρακτήρας του εθίμου διαδόθηκε σε όλα τα χωριά του Πηλίου, τα οποία με την σειρά τους προετοίμαζαν το τοπικό αυτό έθιμο. Με το τέλος της Τουρκοκρατίας, ο χαρακτήρας του εθίμου έγινε ψυχαγωγικός και συμβόλιζε την χαρά και την ευημερία των κατοίκων.

Η τέλεση του εθίμου γινόταν από περίπου είκοσι άντρες που μεταμφιέζονταν για τον ρόλο: α) του χότζα, β) τα οχτώ ζεμπέκια, γ) του γενίτσαρου, δ) του κοριτσιού, ε) του Μάη, στ) του γύφτου, ζ) της γύφτισσας, η) του γιατρού, θ) της αρκούδας, ι) του αρκουδιού, ια) του εβραίου και ιβ) των διαβολάκων.

Κατά την 1^η Μαΐου, οι μεταμφιεζόμενοι που έπαιρναν μέρος στην τέλεση του εθίμου συγκεντρώνονταν στην αρχή της κεντρικής πλατείας του χωριού και ξεκινούσαν τον χορό. Κατά την διάρκεια του χορού χτυπούσαν τα σπαθιά τους και φώναζαν μεταξύ τους συνθηματικούς διαλόγους. Την επόμενη ημέρα, πήγαιναν στο διπλανό χωριό, τις Σταγιάτες, στο πανηγύρι του Αγίου Αθανασίου, το οποίο γίνεται ως σήμερα, και από εκεί συνέχιζαν προς τα άλλα χωριά και από εκεί στην πόλη, όπου φιλοξενούνταν από τους ντόπιους κατοίκους και εισέπρατταν φιλοδομήματα. Στις 8 Μαΐου, επέστρεφαν στην Μακρινίτσα, στο πανηγύρι του Αϊ-Γιαννιού της Κουκουνάς, όπου και τελείωνε η εβδομάδα του εθίμου. Μετά το τέλος του εθίμου, οι φορεσιές των Μάηδων συγκεντρώνονταν σε κάποιο αρχοντικό, όπως ήταν εκείνο του Ζησάκη, ο ιδιοκτήτης του οποίου αναλάμβανε την επιδιόρθωση και την προετοιμασία των φορεσιών του εθίμου για την επόμενη χρονιά.

Κατά το 1962, τα μέλη της Κοινότητας της Μακρινίτσας, στην προσπάθειά τους να αναβιώσουν το σημαντικό τοπικό έθιμο των Μάηδων, διοργάνωσαν μία σύγχρονη ομάδα των Μάηδων. Στον χορό προσέθεσαν τον ρόλο των φραγκουλιών. Από τότε μέχρι και το 2009 (το έτος της διακοπής λειτουργίας του Δημοτικού Σχολείου του χωριού), οι Μάηδες του χορού συγκεντρωνόντουσαν στο σχολείο, όπου ντυνόταν με τις φορεσιές τους και έκαναν πρόβες στην σχολική αυλή. Σήμερα, συνεχίζεται η διοργάνωση του εθίμου κατά τον μήνα του Ιουλίου, προσελκύοντας με αυτό τον τρόπο όλο και περισσότερο νέο κόσμο στο χωριό. Μάλιστα, στις 7 Φεβρουαρίου του 2022, έπειτα από αίτημα των κατοίκων της Μακρινίτσας και της τοπικής Κοινότητας, και σύμφωνα με την απόφαση της Διεύθυνσης Νεότερης Πολιτιστικής Κληρονομιάς (ΔΙΝΕΠΟΚ), το έθιμο των «Μάηδων της Μακρινίτσας Πηλίου» ανήκει στο Εθνικό Ευρετήριο Αυλής Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ελλάδας. Συγκεκριμένα, στην απόφαση που εισηγήθηκε από την ΔΙΝΕΠΟΚ αναφέρεται πως το έθιμο των Μάηδων «πρόκειται για επιτελεστικό δρώμενο, χαρακτηριστικό των παραδοσιακών κοινοτήτων του αγροτικού χώρου, που αναβίωσε με πρωτοβουλία της ίδιας της κοινότητας, λόγω της σημασίας του για τη συλλογική μνήμη και ταυτότητα της Μακρινίτσας».

Εικόνα 53. Σύνθεση χαρακτηριστικών φωτογραφιών του παρελθόντος όπου απεικονίζονται οι Μάηδες της εποχής.

Η Διαμόρφωση του παλιού Δημοτικού Σχολείου Μακρινίτσας Πηλίου σε Πολιτιστικό Κέντρο.

Εικόνα 54. Σύνθεση φωτογραφιών από την προσπάθεια αναβίωσης του εθίμου των Μάηδων.

Εικόνα 55. Κολάζ εικόνων που απεικονίζουν χαρακτηριστικά στοιχεία του χωριού και του εθίμου των Μάηδων.

3.4 Η εκπαίδευση

Κατά τα χρόνια της ακμής του χωριού και ειδικότερα κατά τα μέσα του 18^{ου} αιώνα και τις αρχές του 19^{ου} αιώνα, υπήρχαν περίπου επτά σχολεία στην Μακρινίτσα, τα οποία με το πέρασμα του αιώνα μειώθηκαν σε τρία σχολεία που λειτουργούσαν στην συνοικία του Αγ. Γεωργίου, της Κουκουράβας και στο κτίριο της Επισκοπής. Μέχρι και τις αρχές του 21^{ου} αιώνα, και ειδικότερα μέχρι το 2009, το τελευταίο σχολείο που λειτουργούσε στο χωριό ήταν το διθέσιο δημοτικό, το οποίο στεγάζονταν σε ένα κλασσικό σχολικό κτίριο του 1934, το οποίο βρίσκεται στην συνοικία της Αγ. Τριάδας, με σκοπό να εξυπηρετεί τους μαθητές όλων των συνοικιών.

Το Δημοτικό Σχολείο χτίστηκε σύμφωνα με τα πρότυπα της μεταρρύθμισης του 1929 - 1932 της κυβέρνησης Βενιζέλου, με υπουργό Παιδείας τον Κ. Γόντικα, σύμφωνα με την οποία τα δημοτικά σχολεία μετατράπηκαν σε εξατάξια. Κατά την Ρέα Λεωνιδοπούλου – Στυλιανού, στην διδακτορική διατριβή της με θέμα το χωριό της Μακρινίτσας, κατά το έτος 1982 το Δημοτικό Σχολείο ήταν διθέσιο και φιλοξενούσε περίπου 50 μαθητές, ενώ το ποσοστό των μαθητών που φοιτούσαν στη μέση εκπαίδευση ήταν πολύ μικρό. (Ελληνικόν, 1863, δύο δάσκαλοι, 50 μαθητές / Παρθεναγωγείον, 1870-1878, δύο δάσκαλοι, 100 κορίτσια / Αλληλοδιδασκτικόν Ταξιαρχών, 1832-1855, 100 μαθητές/ Δημοτικόν Σχολείον, 1934, 100 μαθητές). Μετά το τέλος της λειτουργίας του Δημοτικού Σχολείου, το 2009, η υπάρχουσα κτιριακή εγκατάσταση, και συγκεκριμένα το ισόγειο του Σχολείου, μετατράπηκε σε Νηπιαγωγείο έως και το 2012, και έπειτα σταμάτησε ολοκληρωτικά η χρήση του κτιρίου.

Εικόνα 56. Σύνθεση εικόνων που απεικονίζουν την πρόσοψη του Δημοτικού Σχολείου (αριστερά), μία εσωτερική αίθουσα (κέντρο) σύμφωνα με την ταινία του Φίνου «Η δασκάλα με τα ξανθά μαλλιά» και μία παλιά ομαδική φωτογραφία των μαθητών στην πρόσοψη του Σχολείου.(δεξιά)

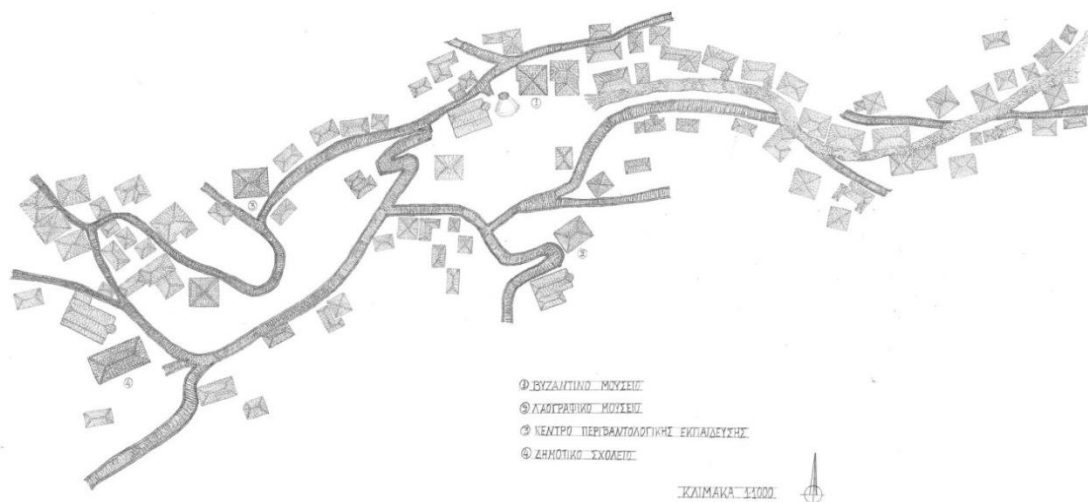
Εικόνα 57. Σύνθεση εικόνων που απεικονίζουν την είσοδο του Δημοτικού Σχολείου (αριστερά), την πίσω όψη της γειτονικής εκκλησίας της Αγίας Τριάδας από το παράθυρο στο ισόγειο του Δημοτικού Σχολείου (κέντρο) και την πλάγια όψη της εκκλησίας της Αγίας Τριάδας.(δεξιά)

Εικόνα 58. Σύνθεση εικόνων που απεικονίζουν την θέαση προς την πόλη του Βόλου και τον Παγασητικό κόλπο από το γειτονικό αδόμητο οικόπεδο που συνορεύει με το Δημοτικό Σχολείο και την εκκλησία της Αγίας Τριάδας.

4. Η πρόταση

Εικόνα 59. Σύνθεση φωτογραφιών που απεικονίζουν χαρακτηριστικές οπτικές φυγές κατά την πορεία της «πολιτιστικής διαδρομής». (επάνω)

Εικόνα 60. Τοπογραφικό σχέδιο με τον βασικό άξονα της «πολιτιστικής διαδρομής» του χωριού. (κάτω)

4.1 Η δημιουργία της «πολιτιστικής διαδρομής»

Προτείνεται η δημιουργία μίας «πολιτιστικής διαδρομής» που θα συνδέει τα τέσσερα δημόσια πολιτιστικά κτίρια του χωριού και θα αποτελεί τον κεντρικό άξονα της πορείας των επισκεπτών. Ειδικότερα, η συγκεκριμένη διαδρομή θα συνδέει τον κύριο πεζόδρομο και τα βασικά μονοπάτια και καλντερίμια του χωριού, τα οποία οδηγούν στα τοπικά Μουσεία και στο κτίριο του παλιού Δημοτικού Σχολείου του χωριού.

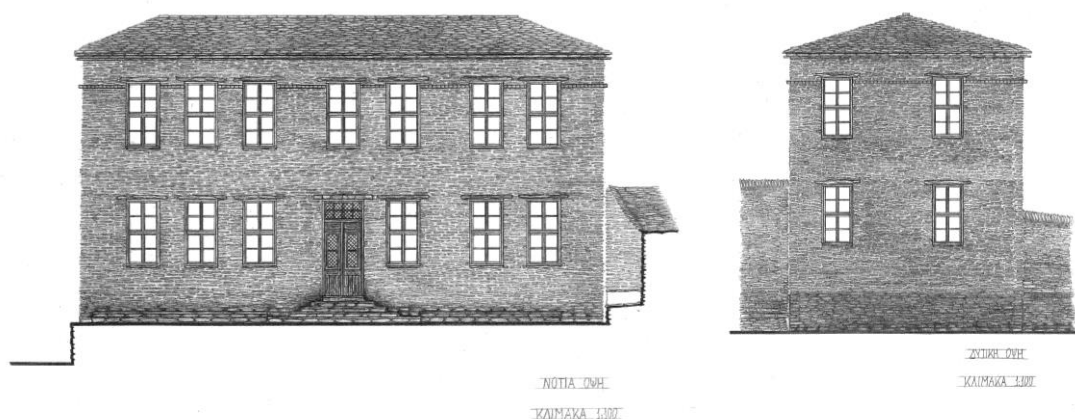
Συγκεκριμένα, θα συνδέει τα κτίρια του:

1. Βυζαντινού Μουσείου
2. Λαογραφικού Μουσείου
3. Κέντρου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης
4. Παλιού Δημοτικού Σχολείου

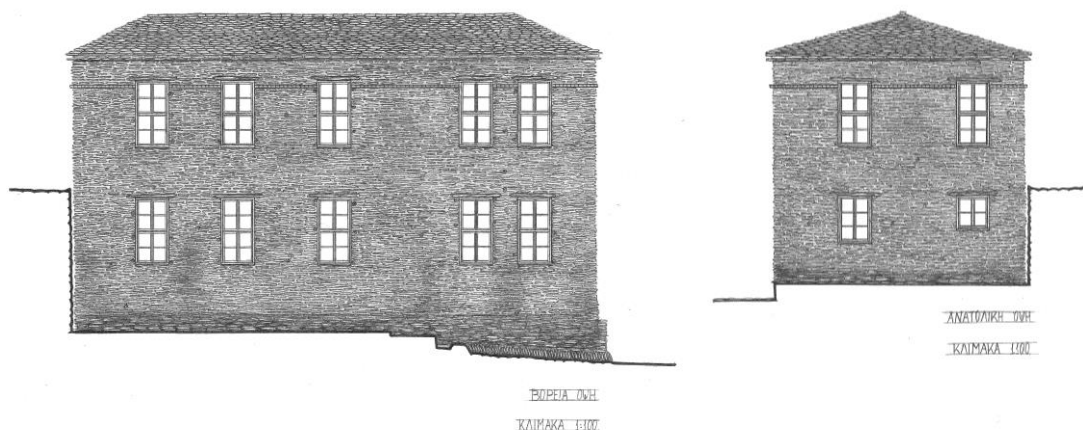
Με αυτό τον τρόπο επιτυγχάνεται ιδιαίτερα η ανάδειξη της δυτικής πλευράς του χωριού, στην οποία βρίσκεται και η γειτονιά της Αγίας Τριάδας. Για την επίτευξη του στόχου αυτού είναι απαραίτητη η αποκατάσταση του κτιρίου του Δημοτικού Σχολείου, αλλά και η αναδιαμόρφωση των αδόμητων και αμελημένων γειτονικών οικοπέδων. Η προσπάθεια εκ νέου διαμόρφωσης και σχεδιασμού του χώρου γύρω από το Δημοτικό Σχολείο θα πρέπει να διέπεται από την σχέση μεταξύ του Δημοτικού Σχολείου και της γειτονικής σε αυτό εκκλησίας της Αγίας Τριάδας. Ο καινούργιος δομημένος χώρος που θα δημιουργηθεί, θα πρέπει να προσφέρει νέες λειτουργίες με σκοπό την προσέλκυση των επισκεπτών και την καλύτερη διαχείριση της λειτουργίας του νέου Πολιτιστικού Κέντρου.

4.2 Η αποτύπωση

Στο συγκεκριμένο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα σχέδια αποτύπωσης του Δημοτικού Σχολείου, με σκοπό την ανάλυση της κατασκευής του κτιρίου. Το κτίριο του Δημοτικού Σχολείου αποτελείται από δύο ορόφους και από ένα υπερυψωμένο υπόγειο, χώρος που χρησίμευε στο παρελθόν ως αποθήκη και καταφύγιο. Η όψη του κτιρίου δεν ακολουθεί τους κανόνες συμμετρίας του Νεοκλασικισμού και περιλαμβάνει ψηλά παράθυρα, σύμφωνα με τα σχεδιαστικά πρότυπα των Δημοτικών Σχολείων της εποχής. Η κατασκευή των τοίχων έγινε εξωτερικά με την χρήση της αργολιθοδομής με λίθους της περιοχής, σύμφωνα με τα πρότυπα των πηλιορείτικων κατασκευών, και εσωτερικά με την επίχρυση τους με τον κοινό σοβά. Για την ενίσχυση της κατασκευής χρησιμοποιήθηκαν εσωτερικές ξυλοδεσιές. Η στέγη του κτιρίου αποτελείται από τις τοπικές σχιστόπλακες και εσωτερικά ενισχύεται με την χρήση ξύλινων δοκαριών, σύμφωνα με τον τρόπο κατασκευής των ξύλινων στεγών του δυτικού Πηλίου.

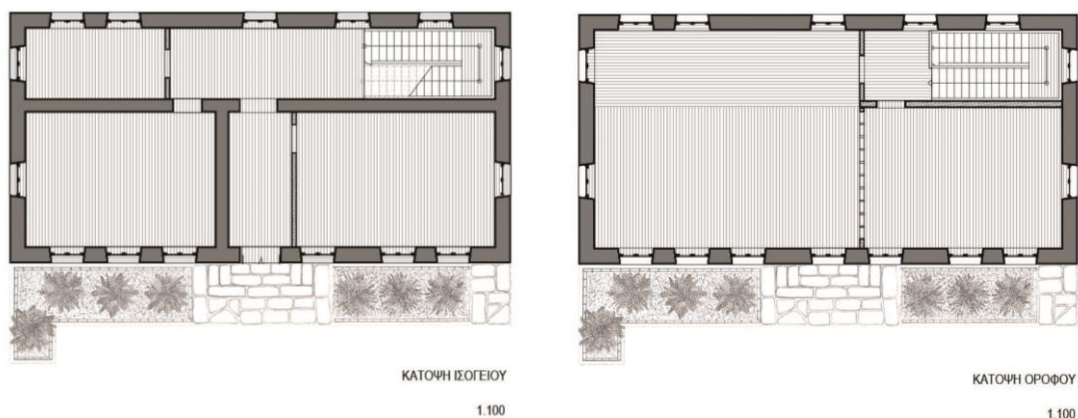

Εικόνα 61. Τα σχέδια αποτύπωσης της νότιας (αριστερά) και δυτικής (δεξιά) όψης του παλιού Δημοτικού Σχολείου Μακρινίτσας.

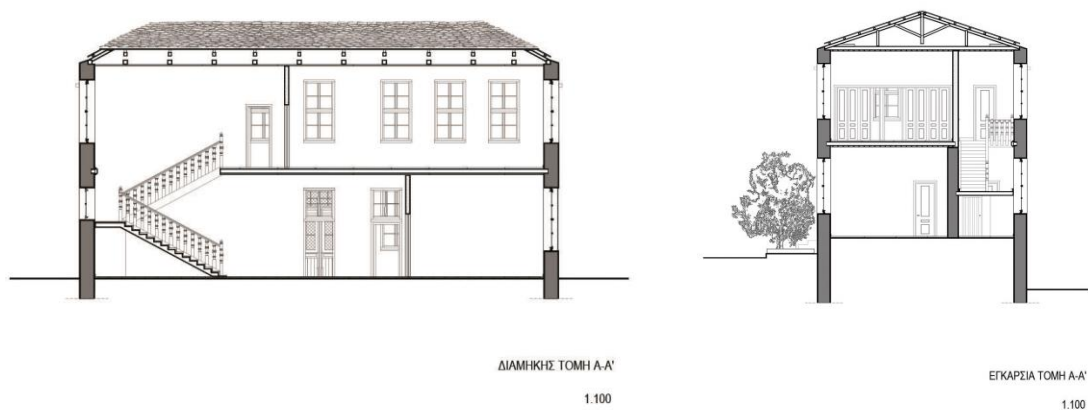
Εικόνα 62. Τα σχέδια αποτύπωσης της βόρειας (αριστερά) και ανατολικής (δεξιά) όψης του παλιού Δημοτικού Σχολείου Μακρινίτσας.

Η κάτοψη του κτιρίου φέρει σχήμα ορθογωνίου παραλληλογράμμου και αποτελείται από τρεις αίθουσες στον χώρο του ισογείου και από δύο αίθουσες στον όροφο. Συγκεκριμένα, στο ισογείο, υπάρχουν δεξιά και αριστερά οι δύο αίθουσες διδασκαλίας και μία μικρότερη αίθουσα στο βόρειο τμήμα του, η οποία στο παρελθόν αποτελούσε το γραφείο των δασκάλων και συνόρευε με τον κεντρικό διάδρομο και την σκάλα. Στην συνέχεια, η κάτοψη του ορόφου αποτελείται από μία μεγάλη αίθουσα στα αριστερά, η οποία χρησίμευε για τις σχολικές παραστάσεις και εκδηλώσεις του Δημοτικού Σχολείου, και από μία αρκετά μικρότερη αίθουσα στα δεξιά, η οποία αποτελούσε μία ακόμα αίθουσα διδασκαλίας, κατά τα χρόνια λειτουργίας του Δημοτικού Σχολείου. Η κατασκευή του πατώματος του ισογείου και του ορόφου αποτελείται από ξύλινα σανίδια με φορά που επισημαίνεται στα σχέδια αποτύπωσης.

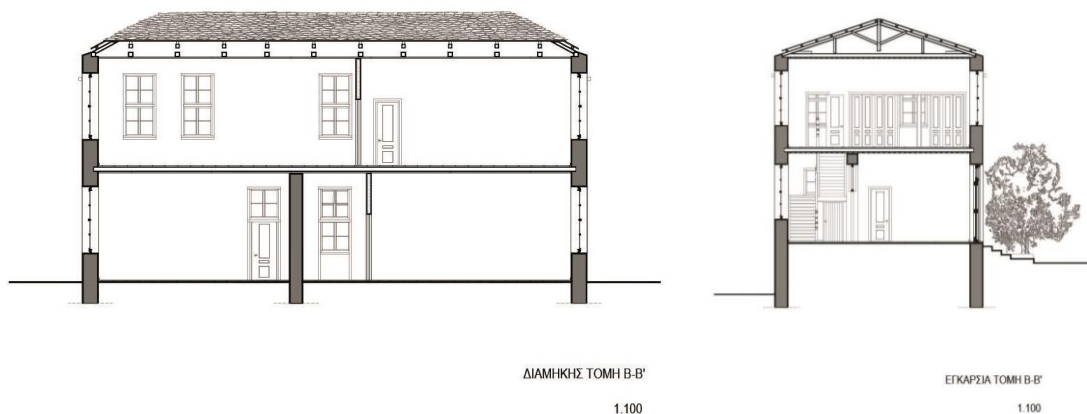

Εικόνα 63. Τα σχέδια αποτύπωσης της κάτοψης ισογείου (αριστερά) και ορόφου (δεξιά) του παλιού Δημοτικού Σχολείου Μακρινίτσας.

Σε συνέχεια των κατόψεων παραθέτεται μία σειρά διαμήκων και εγκάρσιων τομών σε συγκεκριμένα τμήματα της κάτοψης του κτιρίου, όπου παρουσιάζεται ο τρόπος κατασκευής και το ύψος των ορόφων. Η κατασκευή του πατώματος του ορόφου αποτελείται από ξύλινα σανίδια που καρφώνονται πάνω στα εγκάρσια ξύλινα δοκάρια, όπως επισημαίνεται στα σχέδια αποτύπωσης. Ο ξύλινος φέρων οργανισμός της στέγης που φαίνεται στα σχέδια, βασίστηκε στον τρόπο κατασκευής της στέγης των αρχοντικών που χρονολογούνται την ίδια εποχή.

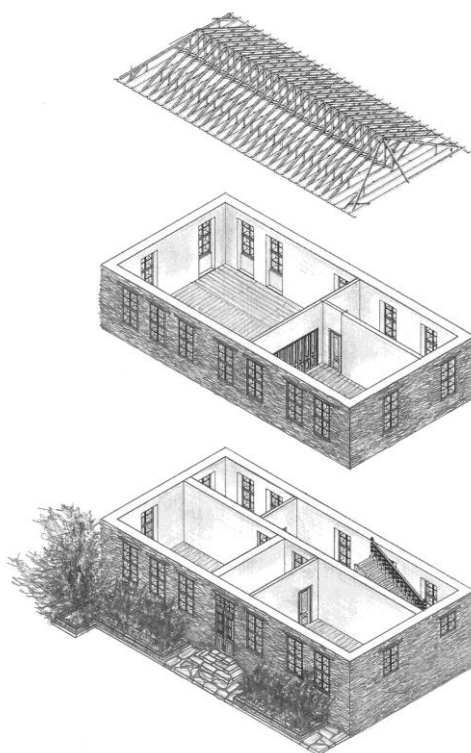

Η Διαμόρφωση του παλιού Δημοτικού Σχολείου Μακρινίτσας Πηλίου σε Πολιτιστικό Κέντρο.

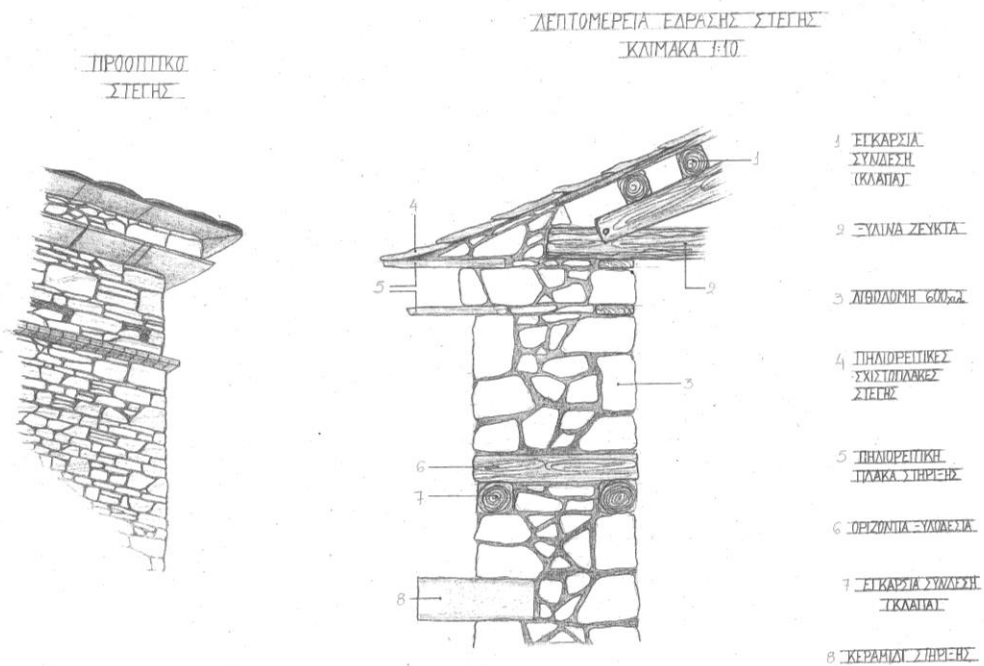
Εικόνα 64. Τα σχέδια αποτύπωσης των διαμήκων (αριστερά) και εγκάρσιων (δεξιά) τομών του παλιού Δημοτικού Σχολείου Μακρινίτσας.

Παρακάτω παρουσιάζεται ένα οικοδομικό σχέδιο μίας λεπτομέρειας του τρόπου κατασκευής του πατώματος του ορόφου, σύμφωνα με τα κατασκευαστικά πρότυπα των ξύλινων δαπέδων της εποχής.

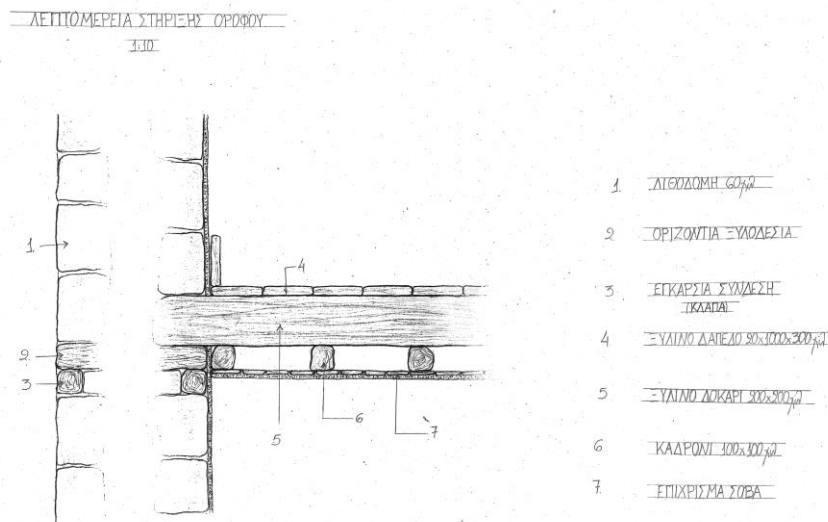

Εικόνα 65. Αξονομετρικό σχέδιο αποτύπωσης των εσωτερικών χώρων του παλιού Δημοτικού Σχολείου Μακρινίτσας.

Εικόνα 66. Προοπτικό σκίτσο στέγης και λεπτομέρεια έδρασης της στέγης σύμφωνα με την πρόταση ενίσχυσης της κατασκευής. (Κλ. 1:10)

Εικόνα 67. Λεπτομέρεια στήριξης του ορόφου σύμφωνα με την υφιστάμενη κατάσταση. (Κλ. 1:10)

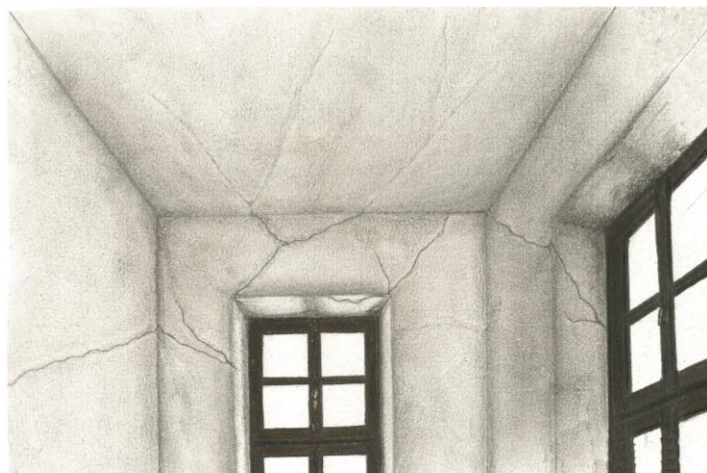

Εικόνα 70. Λεπτομέρεια του ξύλινου πατώματος, όπου παρουσιάζεται η φθορά των ξύλινων σανιδιών.

Εικόνα 71. Λεπτομέρεια της απόληξης της ξύλινης σκάλας, όπου παρουσιάζεται η φθορά στην επένδυση των ξύλινων σανιδιών.

Εικόνα 72. Λεπτομέρεια της παθολογίας των τοίχων, όπου παρουσιάζεται η φθορά και οι ρωγμές στην επικάλυψη των τοίχων.

4.4 Η διαμόρφωση του Πολιτιστικού Κέντρου

Στο συγκεκριμένο κεφάλαιο θα γίνει ανάλυση της πρότασης διαμόρφωσης του παλιού Δημοτικού Σχολείου, μέσω σχεδίων και τρισδιάστατων προπλασμάτων. Αρχικά, το τοπογραφικό σχέδιο της υφιστάμενης κατάστασης αναδιαμορφώνεται, με σκοπό την δημιουργία των κατάλληλων χαράξεων που θα εξυπηρετούν τις λειτουργίες του Πολιτιστικού Κέντρου, όπως φαίνεται στις κατόψεις που ακολουθούν. Οι χαράξεις αυτές προέρχονται από τον κάναβο που δημιουργεί η χωρική σχέση μεταξύ του Δημοτικού Σχολείου και της εκκλησίας της Αγίας Τριάδας που βρίσκεται στο βόρειο τμήμα του οικοπέδου.

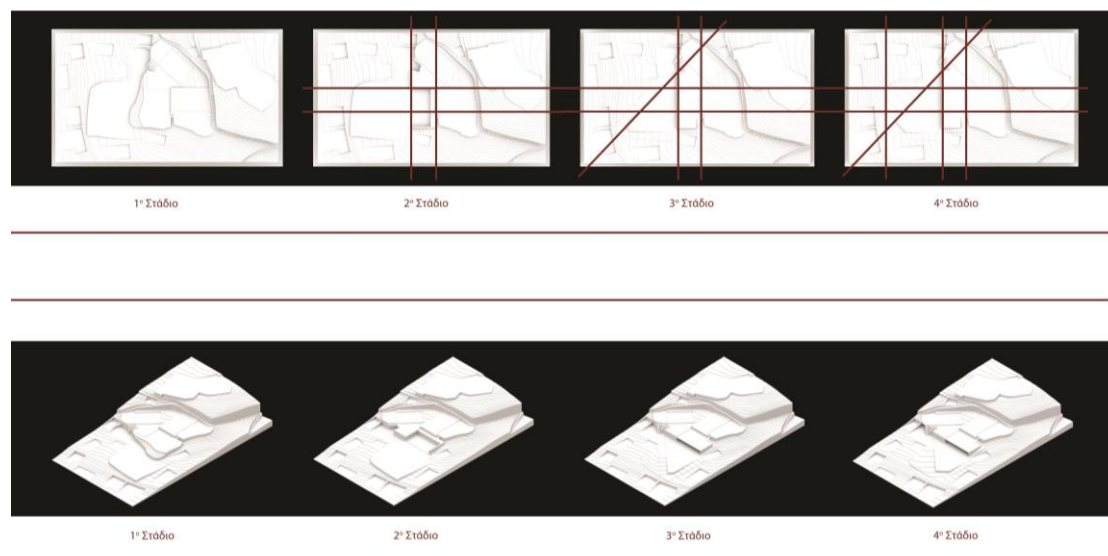
Εικόνα 73. Σχέδιο της κάτοψης του τοπογραφικού, σύμφωνα με την υφιστάμενη κατάσταση. (Κλ. 1:200)

Σύμφωνα με την κάτοψη του τοπογραφικού σχεδίου της πρότασης, το υφιστάμενο προαύλιο του Δημοτικού Σχολείου επικοινωνεί με ένα αναδιαμορφωμένο πλάτωμα που οδηγεί σε μία ξύλινη κατασκευή, η οποία λειτουργεί ως γέφυρα και εξυπηρετεί την θέαση προς την νέα πλατεία που δημιουργείται στο αριστερό τμήμα του οικοπέδου. Το πλάτωμα αυτό, επικοινωνεί με την νέα πλατεία, μέσω των δύο κλιμάκων που υπάρχουν στο βόρειο και νότιο τμήμα του.

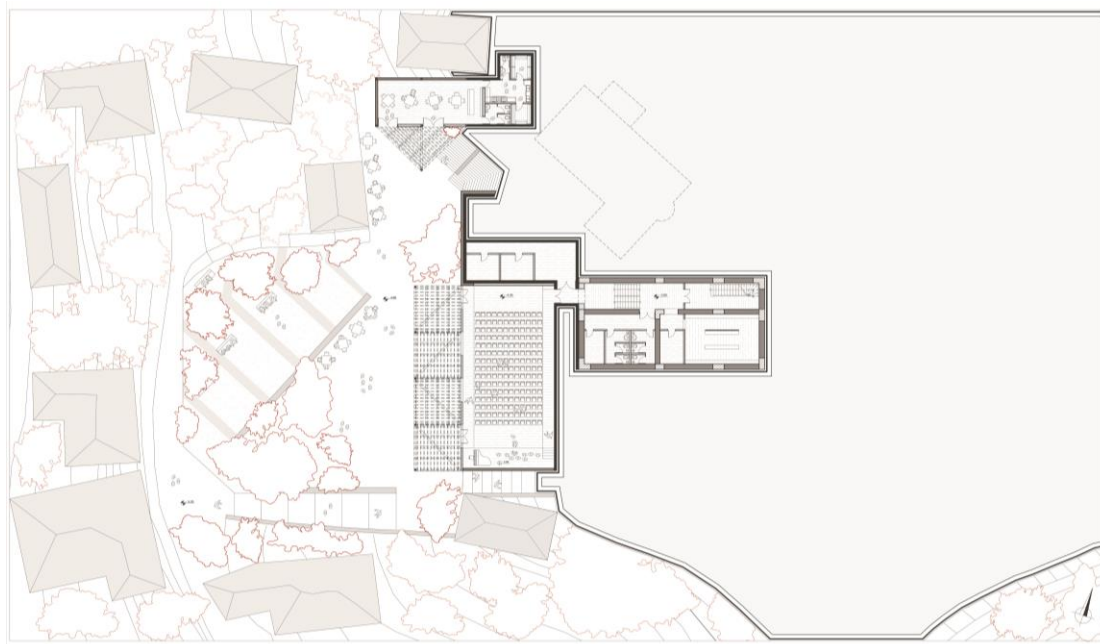
Εικόνα 74. Σχέδιο της κάτοψης του τοπογραφικού, σύμφωνα με την πρόταση παρέμβασης για την δημιουργία του Πολιτιστικού Κέντρου. (Κλ. 1:200)

Πίνακας 12. Σχέδια κατόψεων που παρουσιάζουν τις βασικές χαράξεις της σύνθεσης (πάνω) και τα τρισδιάστατα μοντέλα που δείχνουν την συνθετική πορεία. (κάτω)

Στην συνέχεια, παραθέτονται τα σχέδια των κατόψεων των εσωτερικών χώρων που φιλοξενούν συγκεκριμένες λειτουργίες. Αρχικά, παρουσιάζεται η κάτοψη του υπογείου του κτιρίου του Δημοτικού Σχολείου, στο οποίο δημιουργούνται οι βοηθητικοί χώροι και οι τουαλέτες στα αριστερά και η αίθουσα των περιοδικών εκθέσεων στα δεξιά. Στο βόρειο τμήμα, δημιουργείται η σκάλα και ο διάδρομος επικοινωνίας του κτιρίου με την υπόσκαφη αίθουσα του αμφιθεάτρου που βρίσκεται στα αριστερό τμήμα του οικοπέδου. Η αίθουσα αυτή, αποτελείται από κινητά καθίσματα για την δυνατότητα εξυπηρέτησης πολλαπλών χρήσεων, όπως είναι οι μουσικές και θεατρικές παραστάσεις, οι εορταστικές εκδηλώσεις, οι ομιλίες, κλπ. Στο βόρειο τμήμα της αίθουσας των πολλαπλών χρήσεων υπάρχει το μηχανοστάσιο και οι βοηθητικοί χώροι. Η νέα πλατεία που δημιουργείται στα αριστερά της υπόσκαφης αίθουσας, επικοινωνεί με το εστιατόριο, το οποίο βρίσκεται στο βόρειο τμήμα του οικοπέδου. Οι βοηθητικοί χώροι και η κουζίνα του εστιατορίου βρίσκονται υπόσκαφα, κάτω από το προαύλιο της εκκλησίας της Αγίας Τριάδας, ενώ ο χώρος εστίασης καλύπτεται από μία ξύλινη ελαφριά κατασκευή.

Εικόνα 75. Το σχέδιο της κάτοψη της πρότασης παρέμβασης του υπογείου. (Κλ. 1:100)

Στην κάτοψη του ισογείου του κτιρίου παρουσιάζεται η αναδιαμόρφωση των εσωτερικών χώρων του Δημοτικού Σχολείου. Αρχικά, ο κεντρικός διάδρομος του κτιρίου επικοινωνεί στα δεξιά με τον χώρο προσομοίωσης της αίθουσας διδασκαλίας του παρελθόντος, με τα παλιά θρανία των μαθητών, όπου οι επισκέπτες θα μπορούν να πληροφορηθούν για τον τρόπο διεξαγωγής των μαθημάτων και το σχολικό πρόγραμμα της εποχής. Στα αριστερά του διαδρόμου βρίσκεται η αίθουσα που θα φιλοξενεί την έκθεση του εθίμου των Μάηδων, όπου θα υπάρχουν ιστορικά βιβλία και φωτογραφίες από την τέλεση του εθίμου, καθώς και οι παραδοσιακές φορεσιές των Μάηδων, σε μία έκθεση που θα εκτείνεται σε ύψος και θα επικοινωνεί με τον δώμα του ορόφου. Τέλος, στο βόρειο τμήμα της κάτοψης, ο κεντρικός διάδρομος επικοινωνεί στα δεξιά με την σκάλα που οδηγεί στο υπόγειο και στον όροφο, και στα αριστερά με την αίθουσα της βιβλιοθήκης, η οποία εκτείνεται ομοίως με την έκθεση των Μάηδων, σε ύψος μέχρι τον επάνω όροφο.

Εικόνα 76. Τα σχέδιο της κάτοψης της πρότασης παρέμβασης του ισογείου. (Κλ. 1:100)

Εικόνα 77. Τα ο σχέδιο της διαμήκης τομής A-A'. (Κλ. 1:100)

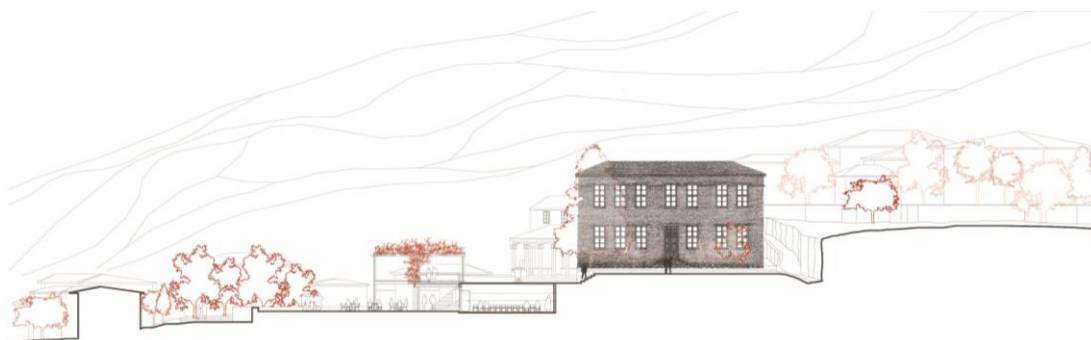
Ο όροφος συνδέεται με το ισόγειο του κτιρίου μέσω της σκάλας που βρίσκεται στα δεξιά από το υπερυψωμένο δώμα του καθιστικού της βιβλιοθήκης που απεικονίζεται στο αριστερό τμήμα της κάτοψης, το οποίο μέσω των ανοιγμάτων του πατώματος προσφέρει θέαση τόσο στο ισόγειο της βιβλιοθήκης όσο και στην έκθεση των Μάηδων. Το καθιστικό της βιβλιοθήκης αποτελεί το εσωτερικό αίθριο του κτιρίου, και όπως φαίνεται στο δεξί τμήμα της κάτοψης του ορόφου, επικοινωνεί με την αίθουσα των συσκέψεων και συνεδριάσεων.

Εικόνα 78. Το σχέδιο της κάτοψης της πρότασης παρέμβασης του ορόφου. (Κλ. 1:100)

Εικόνα 79. Το σχέδιο της εγκάρσιας τομής A-A'. (Κλ. 1:100)

Εικόνα 80. Το σχέδιο της διαμήκης τομής Β-Β'. (Κλ. 1:100)

Εικόνα 81. Το σχέδιο της διαμήκης τομής Γ-Γ'. (Κλ. 1:100)

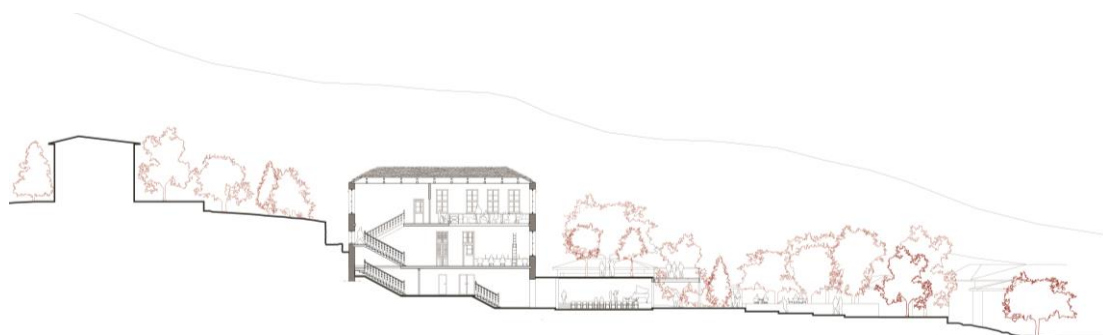

Εικόνα 82. Το σχέδιο της διαμήκης τομής Δ-Δ'. (Κλ. 1:100)

Εικόνα 83. Το σχέδιο της διαμήκης τομής Ε-Ε'. (Κλ. 1:100)

Εικόνα 84. Το σχέδιο της διαμήκης τομής ΣΤ-ΣΤ'. (Κλ. 1:100)

Εικόνα 85. Το σχέδιο της εγκάρσιας τομής Β-Β'. (Κλ. 1:100)

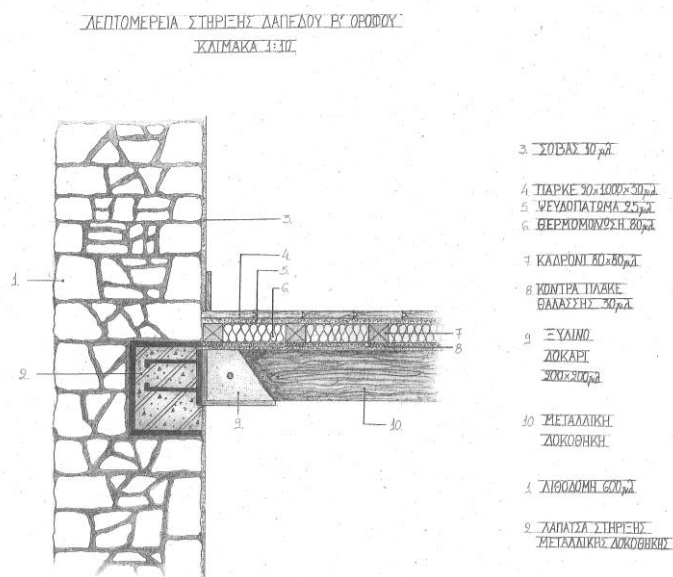
Εικόνα 86. Το σχέδιο της εγκάρσιας τομής Γ-Γ'. (Κλ. 1:100)

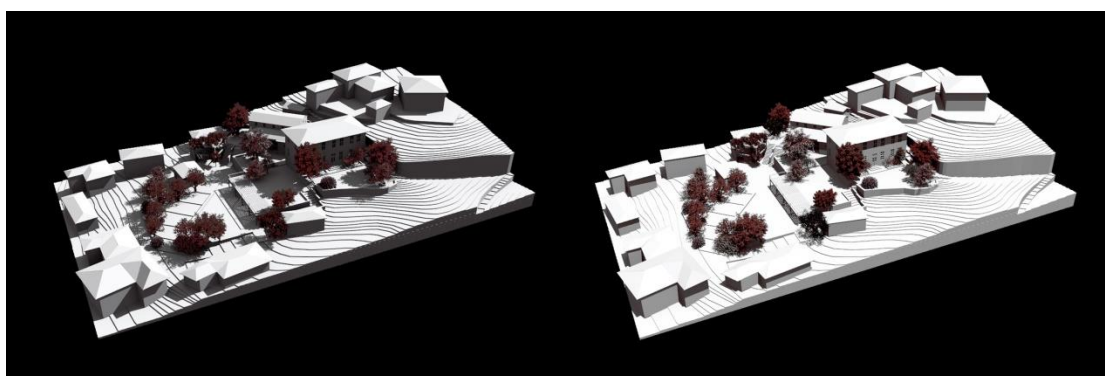
Εικόνα 87. Το σχέδιο της εγκάρσιας τομής Δ-Δ'. (Κλ. 1:100)

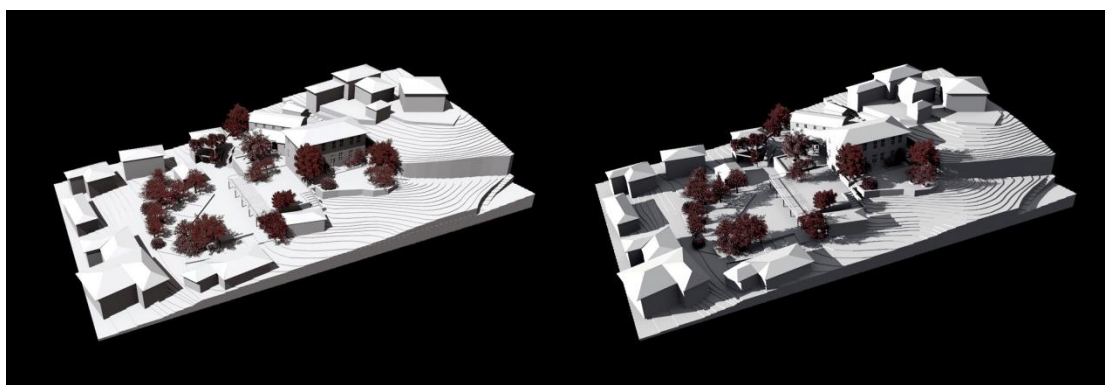
Εικόνα 88. Το σχέδιο της εγκάρσιας τομής Ε-Ε'. (Κλ. 1:100)

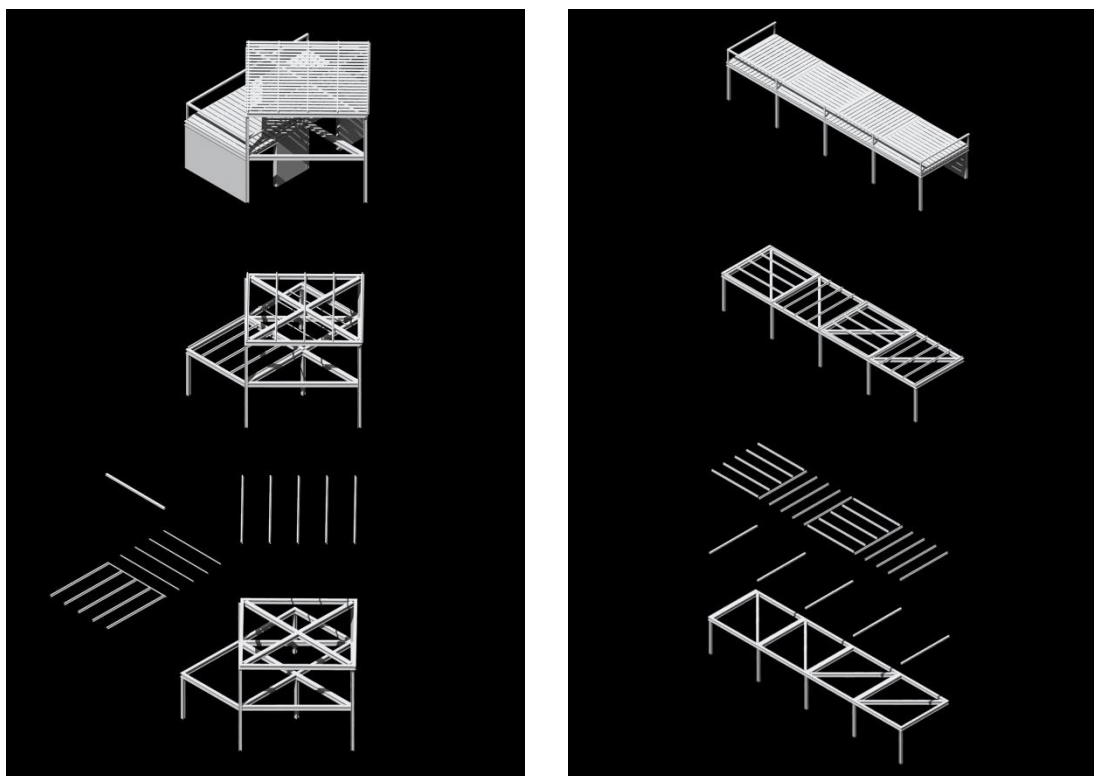
Εικόνα 89. Λεπτομέρεια στήριξης του ορόφου σύμφωνα με την πρόταση ενίσχυσης της κατασκευής. (Κλ. 1:10)

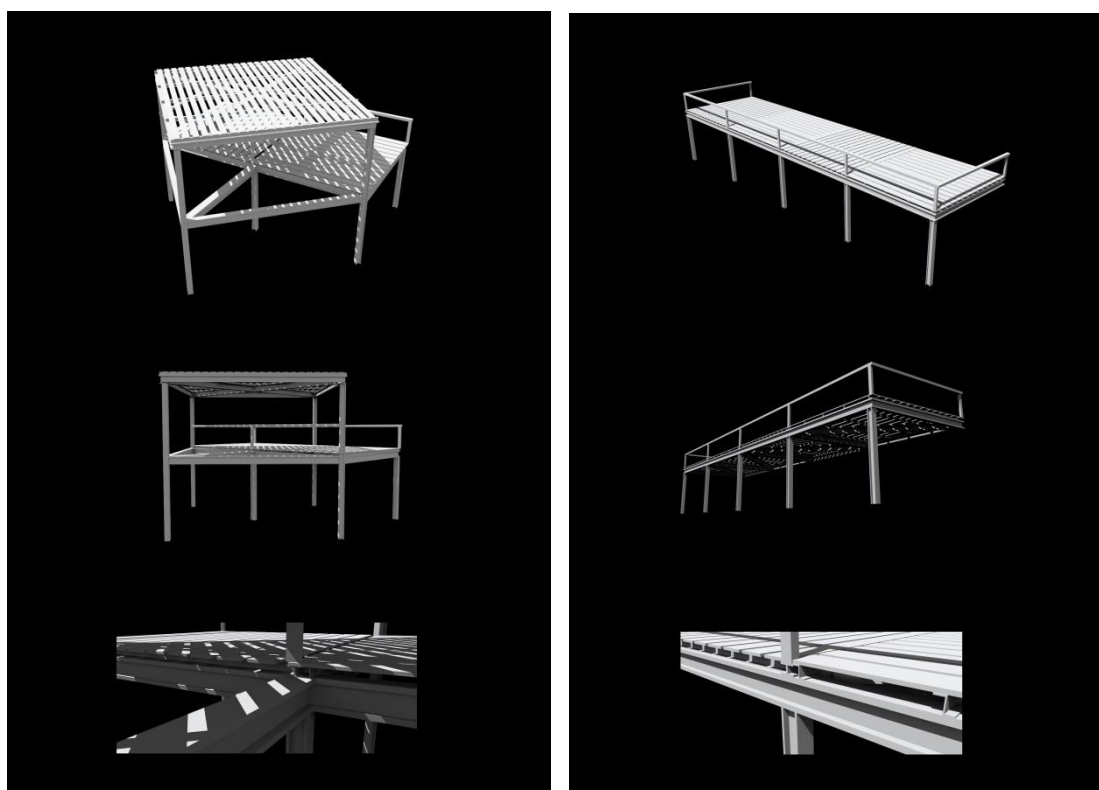
Εικόνα 90. Το ηλιακό διάγραμμα της πρότασης παρέμβασης: σύμφωνα με την πορεία του ήλιου στις 9.00 το πρωί (αριστερά) και στις 12.00 το μεσημέρι (δεξιά).

Εικόνα 91. Το ηλιακό διάγραμμα της πρότασης παρέμβασης: σύμφωνα με την πορεία του ήλιου στις 15.00 το μεσημέρι (αριστερά) και στις 18.00 το απόγευμα (δεξιά).

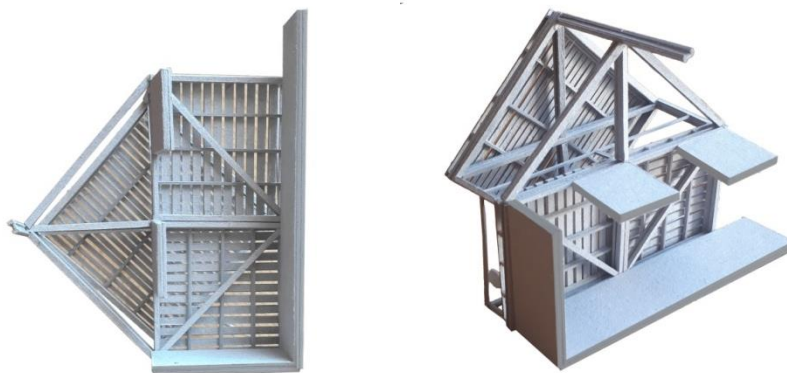

Εικόνα 92. Οι κατασκευαστικές λεπτομέρειες των ξύλινων κατασκευών.

Εικόνα 93. Οι κατασκευαστικές λεπτομέρειες των ξύλινων κατασκευών.

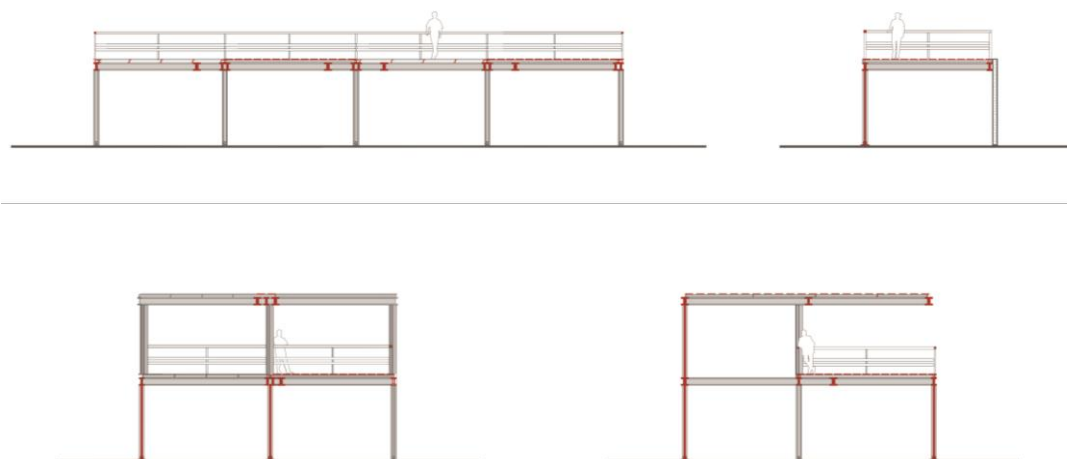

Εικόνα 94. Οι λεπτομέρειες του προπλάσματος της ξύλινης κατασκευής . (Κλ. 1:100)

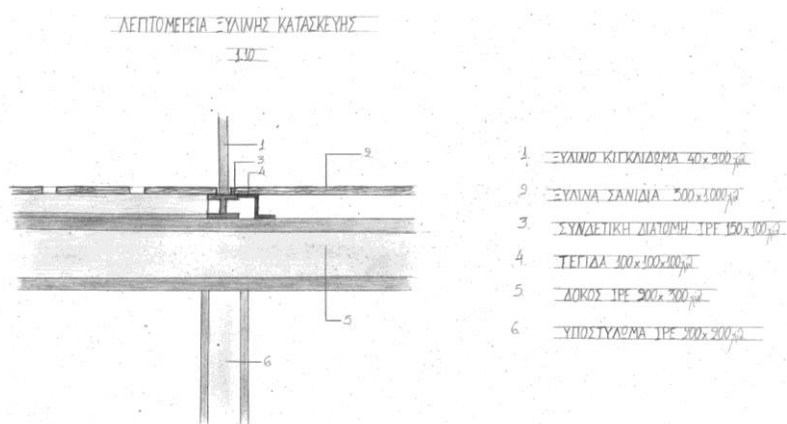

Εικόνα 95. Οι λεπτομέρειες του προπλάσματος της ξύλινης κατασκευής . (Κλ. 1:100)

Εικόνα 96. Οι λεπτομέρειες της κατασκευής των ξύλινων κατασκευών. (Κλ. 1:50)

Η Διαμόρφωση του παλιού Δημοτικού Σχολείου Μακρινίτσας Πηλίου σε Πολιτιστικό Κέντρο.

Εικόνα 97. Κατασκευαστική λεπτομέρεια της ξύλινης κατασκευής. (Κλ. 1:10)

2.5 Τα προπλάσματα της πρότασης

Εικόνα 98. Λεπτομέρεια της όψης του προπλάσματος του παλιού Δημοτικού Σχολείου Μακρινίτσας. (Κλ. 1:200)

Εικόνα 99. Η κάτοψη του προπλάσματος της υφιστάμενης κατάστασης. (Κλ. 1:200)

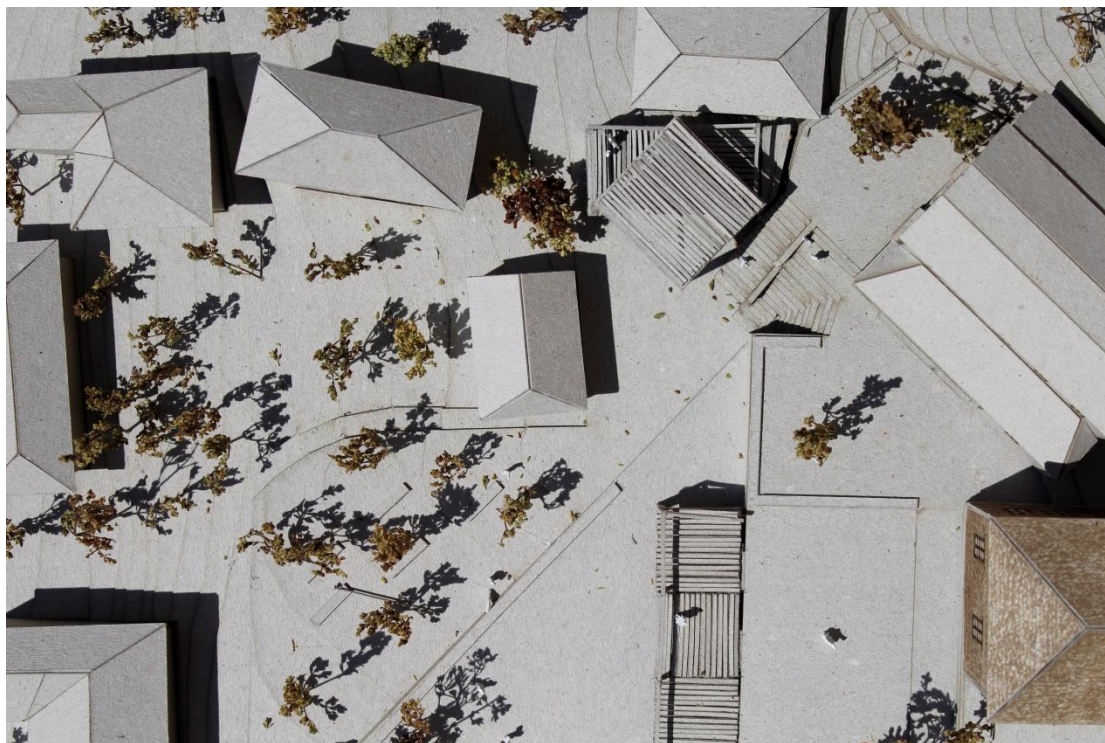

Εικόνα 100. Η κάτοψη του προπλάσματος της συνθετικής πρότασης. (Κλ. 1:200)

Εικόνα 101. Η κάτοψη του προπλάσματος της πρότασης του υπογείου. (Κλ. 1:200)

Εικόνα 102. Λεπτομέρεια της κάτοψης του προπλάσματος της συνθετικής πρότασης. (Κλ. 1:100)

Εικόνα 103. Η προοπτική όψη του προπλάσματος της υφιστάμενης κατάστασης. (Κλ. 1:200)

Εικόνα 104. Η προοπτική όψη του προπλάσματος της συνθετικής πρότασης. (Κλ. 1:200)

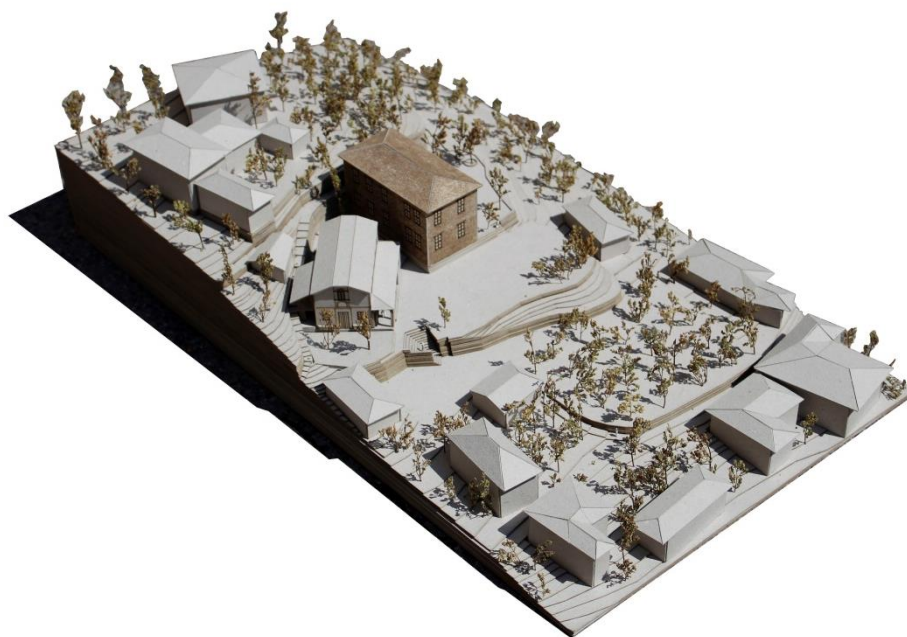

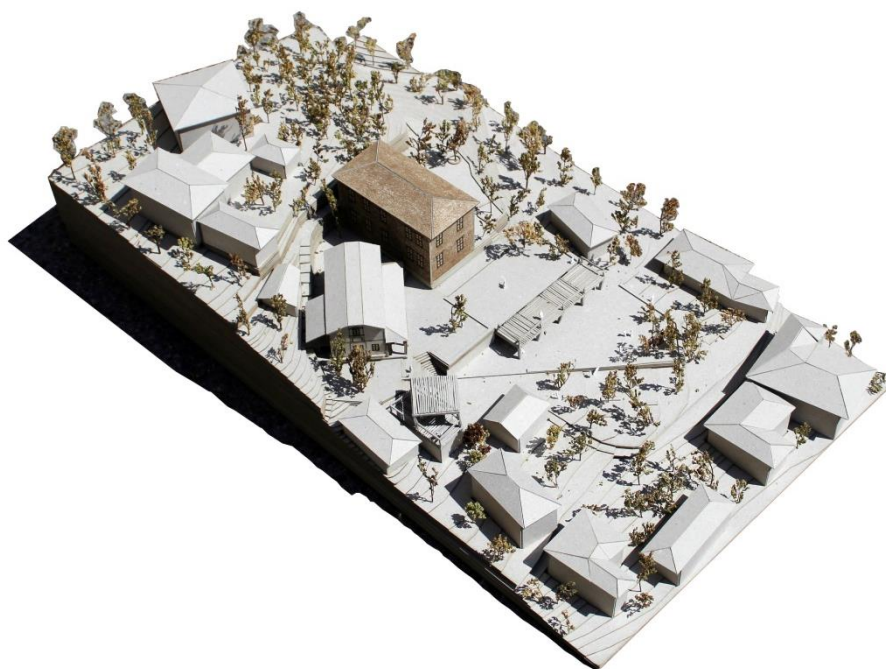
Εικόνα 105. Η αξονομετρική όψη του προπλάσματος της υφιστάμενης κατάστασης. (Κλ. 1:200)

Εικόνα 106. Η αξονομετρική όψη του προπλάσματος της συνθετικής πρότασης. (Κλ. 1:200)

Εικόνα 107. Η αξονομετρική όψη του προπλάσματος της υφιστάμενης κατάστασης. (Κλ. 1:200)

Εικόνα 108. Η αξονομετρική όψη του προπλάσματος της συνθετικής πρότασης. (Κλ. 1:200)

Η Διαμόρφωση του παλιού Δημοτικού Σχολείου Μακρινίτσας Πηλίου σε Πολιτιστικό Κέντρο.

Εικόνα 109. Η προοπτική όψη του προπλάσματος της υφιστάμενης κατάστασης.. (Κλ. 1:200)

Εικόνα 110. Η προοπτική όψη του προπλάσματος της συνθετικής πρότασης. (Κλ. 1:100)

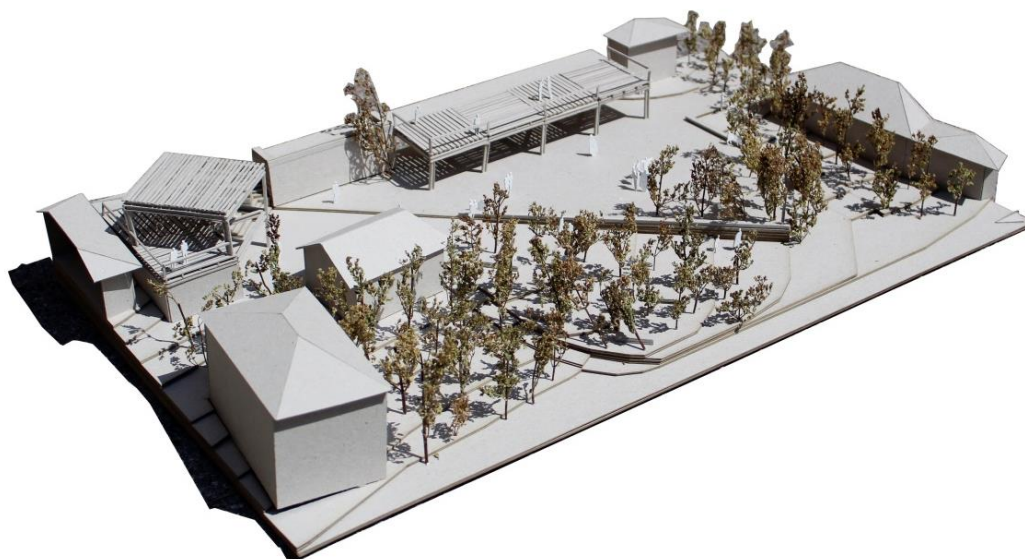

Εικόνα 111. Η αξονομετρική όψη του προπλάσματος της συνθετικής πρότασης. (Κλ. 1:100)

Εικόνα 112. Η αξονομετρική όψη του προπλάσματος της συνθετικής πρότασης. (Κλ. 1:100)

Εικόνα 113. Η αξονομετρική όψη του προπλάσματος της συνθετικής πρότασης. (Κλ. 1:100)

Εικόνα 114. Η αξονομετρική όψη του προπλάσματος της συνθετικής πρότασης. (Κλ. 1:100)

Εικόνα 115. Η κάτοψη του προπλάσματος της συνθετικής πρότασης. (Κλ. 1:100)

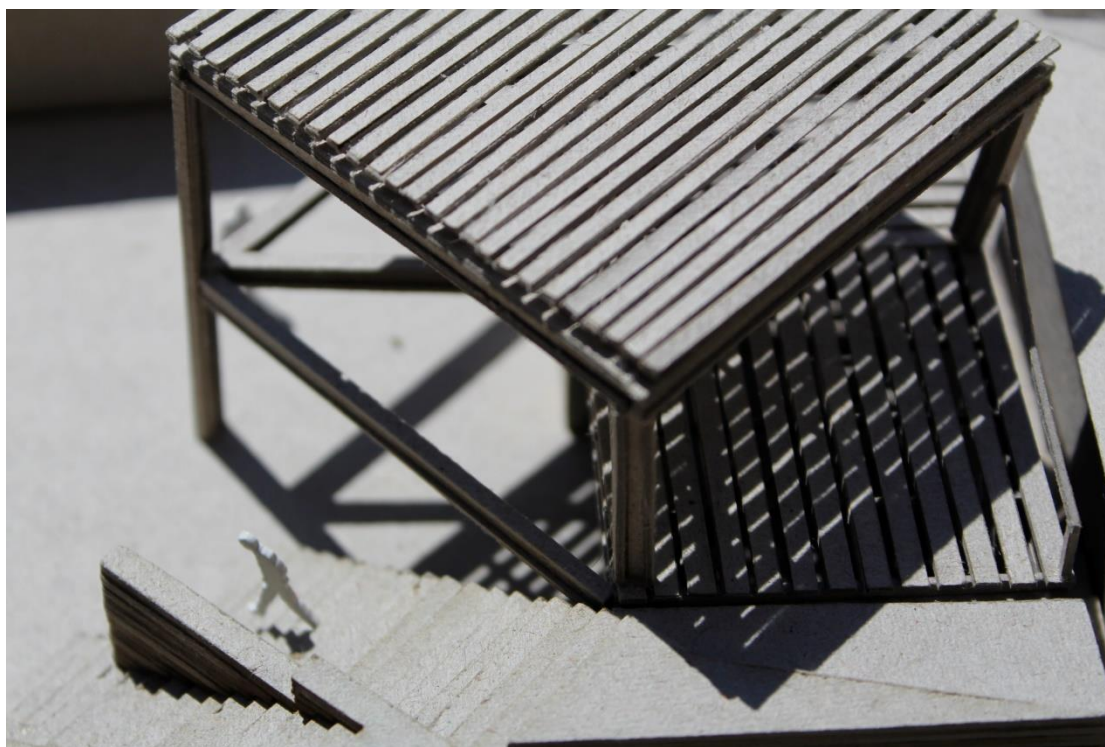

Εικόνα 116. Η προοπτική όψη του προπλάσματος της συνθετικής πρότασης. (Κλ. 1:100)

Εικόνα 117. Η λεπτομέρεια της κάτοψης του προπλάσματος της συνθετικής πρότασης. (Κλ. 1:100)

Εικόνα 118. Λεπτομέρεια του προπλάσματος της συνθετικής πρότασης. (Κλ. 1:100)

Εικόνα 119. Λεπτομέρεια του προπλάσματος της συνθετικής πρότασης. (Κλ. 1:100)

Εικόνα 120. Παλαιότερη άποψη του χωριού της Μακρινίτσας από την πλευρά θέασης του γειτονικού χωριού της Πορταριάς.

Βιβλιογραφία

1. Κίζης Γιάννης, Πηλιορείτικη οικοδομία, Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς, Ανατύπωση: Οκτώβριος 2007
  - I. Μέρος Πρώτο - Η διαμόρφωση της αρχιτεκτονικής του Πηλίου
    - 1.1. Οι κατοικίες του Πηλίου στην τουρκοκρατία (κτιριολογική οργάνωση)
      - 1.1.1. Πρώιμη περίοδος (σελ. 101-108)
      - 1.1.2. «Κλασική» περίοδος (σελ 108-124)
      - 1.1.3. Ύστερη Περίοδος (σελ. 124-129)
    - II. Μέρος Δεύτερο – Η οικοδομική των σπιτιών του Πηλίου
      - 1.2. Τα υλικά κατασκευής
        - 1.2.1. Πέτρες (σελ. 145)
        - 1.2.2. Τούβλα (σελ. 145)
        - 1.2.3. Κονιάματα (σελ.146)
        - 1.2.4. Ξυλεία (σελ. 146)
  2. Παπαθανασίου Δ. Απόστολος, Το χρονικό της Μακρινίτσας Πηλίου, Ιστορική Αναδρομή στον τόπο και στον χρόνο (1215 - 1881), Εκδόσεις: ιδιόμελον, Βόλο; 2021
    - 2.1. Χρονολόγιο ιστορικού βίου, Χρονική καταγραφή γεγονότων και περιόδων ιστορικού βίου περιοχής και χώρας Μακρινίτσας, (σελ.113 - 121)
  3. Σισιλιανός Κ. Δημήτριος, Η Μακρινίτσα και το Πήλιο, Ιστορία - Μνημεία - Επιγραφές, , Β' Έκδοση, Μακρινίτσα, Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Μακρινίτσας, 2011
  4. Τσάκου Νικολέττα, Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική του Πηλίου, Πτυχιακή Εργασία, Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Αθήνας, Σχολή Γραφικών Τεχνών και Καλλιτεχνικών Σπουδών, Τμήμα Διακοσμητικής, Αθήνα 1996
    - 4.1. 1.6. Τα Υλικά Κατασκευής, (σελ.22-24)
    - 4.2. 1.12. Τα καλντερίμια του Πηλίου, (σελ.48)
  5. Λεωνιδοπούλου - Στυλιανού Ρέα, Διατριβή: Μακρινίτσα – η εξέλιξη ενός οικισμού μέσα στο χώρο και το χρόνο, Αθήνα 1982
    - 5.1. Μέρος Α', Α (σελ.17 - 21)
    - 5.2. Μέρος Α', Β (σελ. 22 - 52)
    - 5.3. Μέρος Γ', Α (σελ. 65 - 75)
    - 5.4. Μέρος Γ', Β (σελ. 75 - 85)
    - 5.5. Μέρος Γ', Γ (σελ. 85 - 94)
  6. Νάνου - Σκοτεινώτη Αποστολία, Η Μακρινίτσα του Πηλίου, Τόμος Α', Κοινότητα Μακρινίτσας, Μακρινίτσα 1982.
    - 6.1. 2. Οι Μάηδες (σελ. 186, σελ. 133 - σελ. 137)

Διαδικτυακές Πηγές

7. https://www.aspromavro.net/2015/08/blog-post_2.html
8. https://www.aspromavro.net/2015/08/blog-post_2.html
9. <https://volosmagnisia.wordpress.com>
10. <http://5a.arch.ntua.gr>
11. <https://gr.pinterest.com>
12. <https://www.mixanitouxronou.gr/>

Πηγές Εικόνων

Εικόνα 1. - Εικόνα 119.: Προσωπική συλλογή εικόνων και σχεδίων.

Εικόνα 13.: Αεροφωτογραφία του χωριού (14-07-2003) - Γεωγραφική Υπηρεσία Στρατού (Γ.Υ.Σ.).

Εικόνα 14.: Επεξεργασμένη μορφή: Αεροφωτογραφία του χωριού (14-07-2003) - Γεωγραφική Υπηρεσία Στρατού (Γ.Υ.Σ.).

Εικόνα 15.: Επεξεργασμένη μορφή: <http://www.visit-pilio.gr/wp-content/uploads/2009/02/untitled-18-300x235.jpg>

Εικόνα 17.: Επεξεργασμένη μορφή: Μεγάλη Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια, 1934

Εικόνα 20.: Επεξεργασμένη μορφή: ΕΛΣΤΑΤ (Ελληνική Στατιστική Αρχή)

Εικόνα 21. & Εικόνα 120.: Επεξεργασμένη μορφή: <https://volosmagnisia.wordpress.com>

Εικόνα 22.: Επεξεργασμένη μορφή: gr.pinterest.com

Εικόνα 23.: *Αριστερά*: Κίζης Γιάννης, Πηλιορείτικη οικοδομία, Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς, Ανατύπωση: Οκτώβριος 2007 / *Κέντρο*: Λεωνοδοπούλου - Στυλιανού Ρέα, Διατριβή: Μακρινίτσα - η εξέλιξη ενός οικισμού μέσα στο χώρο και το χρόνο, Αθήνα 1982, σελ. 117 / *Δεξιά*: Προσωπική συλλογή

Εικόνα 25.: Επεξεργασμένη μορφή: <https://www.enimerotiko.gr/>

Εικόνα 27.: Επεξεργασμένη μορφή: Λεωνοδοπούλου - Στυλιανού Ρέα, Διατριβή: Μακρινίτσα – η εξέλιξη ενός οικισμού μέσα στο χώρο και το χρόνο, Αθήνα 1982, σελ. 26

Εικόνα 35.: *Δεξιά*: Λεωνοδοπούλου - Στυλιανού Ρέα, Διατριβή: Μακρινίτσα – η εξέλιξη ενός οικισμού μέσα στο χώρο και το χρόνο, Αθήνα 1982, σελ. 59

Εικόνα 40.: Επεξεργασμένη μορφή: Λεωνοδοπούλου - Στυλιανού Ρέα, Διατριβή: Μακρινίτσα – η εξέλιξη ενός οικισμού μέσα στο χώρο και το χρόνο, Αθήνα 1982, σελ. 14

Εικόνα 50.: Σισιλιανός Κ. Δημήτριος, Η Μακρινίτσα και το Πήλιο, Ιστορία - Μνημεία - Επιγραφές, Β' Έκδοση, Μακρινίτσα, Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Μακρινίτσας, 2011, σελ. 14

Εικόνα 53.: *Αριστερά*: <https://volosmagnisia.wordpress.com> / *Κέντρο* & *Δεξιά*: <https://www.aspromavro.net>

Εικόνα 54.: Επεξεργασμένη μορφή: <https://www.aspromavro.net>

Εικόνα 56.: *Κέντρο*: https://youtu.be/kQXC_zf12mw / *Δεξιά*: Αρχείο του Ν. Τσούκα

Πίνακας 1.: Λεωνοδοπούλου - Στυλιανού Ρέα, Μακρινίτσα - η εξέλιξη ενός οικισμού μέσα στο χώρο και το χρόνο, Αθήνα 1982, σελ. 18

Πίνακας 2. - Πίνακας 12.: Προσωπική συλλογή σχεδίων

Πίνακας 9. & Πίνακας 10. Επεξεργασμένη μορφή εικόνων: <https://makrinitisamuseum.gr> / <https://www.topoguide.gr> / <http://www.hotelstline.gr/>